

TURİZM EĞİTİMİ (1981-2017): SSCI'DA YAYINLANAN ULUSLARARASI TURİZM DERGİLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

TOURISM EDUCATION (1981-2017): AN INVESTIGATION ON INTERNATIONAL TOURISM JOURNALS PUBLISHED IN SOCIAL SCIENCES CITATION INDEX (SSCI)

Yrd. Doç. Dr. Ozan ÇATIR

Uşak Üniversitesi Ulubey Meslek Yüksekokulu Turizm ve Seyahat Hizmetleri Programı,
ozan.catir@hotmail.com, Uşak/Türkiye

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, Social Sciences Citation Index'te (SSCI) taranan turizm dergileri üzerinde turizm eğitime yönelik bir durum tespiti yapmaktır. Bu amaçla 1981-2017 yılları arasında "Annals of Tourism Research, Journal of Hospitality and Tourism Management, Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education, International Journal of Hospitality Management ve Tourism Management" dergilerinde yayınlanan sayılar içerik analizi ile incelenmiş, turizm eğitimi konusuna gösterilen ilgi yıllara göre tespit edilmiştir.

Çalışma sonucunda, turizm eğitime ilişkin uygulamalı turizm eğitimi, müfredat geliştirme, online turizm eğitimi ve öğrenci motivasyonu konularının öne çıktığı görülmüştür. Nadir çalışılan ve en az ilgi gören konular ise, siyasetin turizm eğitime etkisi, öğrenci sadakati, sürdürülebilir turizm ve kültürel mirasa öğrencilerin bakış açısı ve turizm akademisyenlerinin profili konularındır.

Anahtar Kelimeler: Turizm Eğitimi, Uluslararası Dergi, İçerik Analizi

ABSTRACT

The objective of this study is to assess a case for tourism education on the tourism journals cited in the Social Sciences Citation Index (SSCI). For this purpose, "Journal of Hospitality and Tourism Management, Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education, International Journal of Hospitality Management and Tourism Management" journals were examined by content analysis between the years 1981-2017 and the interest on tourism education has been determined according to these years.

As a result of the study, practical tourism education, curriculum development, online tourism education and student motivation related to tourism education came to the forefront. The subjects that are rarely studied and least interested are the influence of the politics on tourism education, student loyalty, the student approach on sustainable tourism and cultural heritage and profiles of tourism academicians.

Key Words: Tourism Education, International Journal, Content Analysis

1. GİRİŞ

Turizm Eğitimi ile ilgili literatür incelemesi yapıldığında daha önce farklı açılardan çok sayıda araştırmanın yapıldığı görülmektedir. Çalışmalar incelendiğinde, İkinci Dünya savaşı sonrası Türkiye turizmde yaşanan sorunlar (Evcin, 2016) ve uygulamalı eğitimde karşılaşılan sorunlara ilişkin çalışmalara rastlanmıştır (Zengin ve Kırmızı, 2017). Turizm eğitiminin günümüzdeki durumunu değerlendiren analiz eden ve öneriler geliştiren çalışmalarda bulunmaktadır (Üzümcü ve Alyakut, 2017; Keleş ve Çakır Keleş, 2016, Yıldırım, Çeti, Özcan, Dülgeroğlu ve Özer, 2016; Erdoğan ve Yıldırım, 2014). Turizm öğrencilerinin kariyere yönelik algıları, kariyer seçimlerine etkili faktörler, kariyer ve eğitim beklentilerine yönelik çalışmalar da yapılmıştır (İlgaz Yıldırım ve Toker, 2016; Çuhadar ve Çetintürk, 2016; İnce ve Kendir, 2016; Olcay, Sürme, Düzgün ve Çinpolat, 2016).

Turizm eğitimi konusunda önemli bir konu olan öğrencilerin turizm sektöründe çalışma eğilimleri (Köşker ve Unur, 2017; İnanır ve Uçar, 2016; Türker, Uçar ve Ateş, 2016) konusu da ele alınmıştır. Ayrıca Turizm öğrencilerin kırsal turizm algıları (Çuhadar ve Ünal, 2017; Ongun, Gövdere ve Çelik, 2006), Helal Turizm algıları (Seferov, 2017), çevre algıları (Mercan, 2016; Aksu, Temeloğlu, Özkaya ve Gündeğer, 2012; Sert, 2017), sosyal yeterlilik algısı (İnce, 2017) ve zaman yönetimi algısı (Durmaz, Hüseyinli ve Güçlü, 2016) çalışmalar da incelenmiştir.

Turizm eğitimi veren kurumlar açısından kurumların sosyal sorumluluğunu (Koçoğlu ve Saraç, 2016), misyon bildirelerini (Olçay, Çıkmaz, Bulut ve Sürme, 2017) ve lisans düzeyinde turizm eğitimi veren kurumların uygulama olanaklarını (Soybalı ve Bayraktaroğlu, 2013) inceleyen çalışmalar da yapılmıştır. İncelenen diğer çalışmalar turizm eğitimi veren meslek yüksekokullarında muhasebe dersine bakış açısı (Süklüm, 2017), Turizm öğrencilerinin yiyecek içecek departmanına yönelik tutumları (Tekin ve Deniz, 2015), Turizm öğrencilerin internete dayalı uzaktan eğitim yöntemine yönelik görüşleri (Olçay ve Döş, 2016) ve Turizm öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinin belirlenmesidir (Çuhadar ve Altınel, 2016).

Çalışmanın problemini ifade edebilmek için çalışmanın neden gerçekleştirildiği, literatür ve uygulamada hangi boşluğu dolduracağı açıklanmalıdır. Yukarıda konuları verilen çalışmalar incelendiğinde SSCI'da (Social Sciences Citation Index) yayınlanan turizm dergilerindeki turizm eğitimi ile ilgili çalışmaları ele alan bir çalışmaya rastlanamamıştır. Uluslararası yazında hangi konuların çalışıldığı irdelenerek, Türkiye turizm eğitimi yazınına bir katkı sağlanacağı düşünülmektedir. Çalışmanın amacı, SSCI'da taranan turizm dergileri üzerinde turizm eğitime yönelik bir durum tespiti yapmaktır. Bu amaçla 1981-2017 yılları arasında "Annals of Tourism Research, Journal of Hospitality and Tourism Management, Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education, International Journal of Hospitality Management ve Tourism Management" dergilerinde yayınlanan sayılar içerik analizi ile incelenmiş, turizm eğitim konusuna gösterilen ilgi yıllara göre tespit edilmiştir.

Çalışmada elde edilen bulgularla, turizm eğitiminde önem verilen konuları tespit etmek ve turizm eğitiminin rolü ve önemine dair bakış açısını ortaya çıkarmak mümkün olabilecektir. Ayrıca, veriler sayesinde uygulamacıların turizm eğitim konusunda algı ve seçimleri değişebilecek ve turizm eğitiminin sorunlarının tespit edilmesinde çözüm önerilerinin sunulmasını destekleyebileceği düşünülmektedir.

2.YÖNTEM

Çalışmanın amacı SSCI'da yayınlanan turizm dergilerinde turizm eğitimiyle hangi konuların ilişkilendirildiği ve yıllara göre turizm eğitimi konusunun seyrinin ne olduğu belirlemektir. Bu amaca yönelik olarak araştırmada veri toplama yöntemi olarak "doküman analizi" tercih edilmiştir. Araştırma verileri üzerinde önceden belirlenen anahtar kelime çerçevesinde tanımlayıcı analiz yapılmıştır. Analiz birimi dergilerde yayınlanan turizm eğitimi ile ilgili makalelerin içerikleridir. Turizm eğitime ilişkin belirlenen konuların yıllara göre durumunu izleyebilmek için bibliyometrik analiz yöntemi kullanılmıştır. Verileri elde etmek için Uşak Üniversitesinin üye olduğu veri tabanlarında "tourism education-turizm eğitimi" anahtar kelimesi kullanılarak arama yapılmış ve turizm eğitimi temalı ulaşılabilen 46 makale analize tabi tutulmuştur.

2.1. Evren ve Örneklem

Araştırmanın verilerini "Annals of Tourism Research, Journal of Hospitality and Tourism Management, Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education, International Journal of Hospitality Management ve Tourism Management" dergilerinde 1981-2017 yılları arasında başlık, anahtar kelime ve özetlerinde "turizm eğitimi-tourism education" kapsamına giren makaleler oluşturmaktadır.

2.2. Araştırmanın Kısıtları

Bu çalışma, "turizm eğitimi-tourism education" anahtar kelimesiyle başlık, özet ve anahtar kelimelerde arandığında elde edilen ve ulaşılabilen bulgularla sınırlıdır. Uşak Üniversitesi veri tabanından elde edilebilen makaleler çalışmaya dahil edilmiştir. Özellikle eski yıllarda yayınlanan makalelerin veri tabanından açılmaması ve eski tarihli makalelerin sadece özetlerinin verilmiş olması bir sınırlılık olarak düşünülebilir.

3.BULGULAR

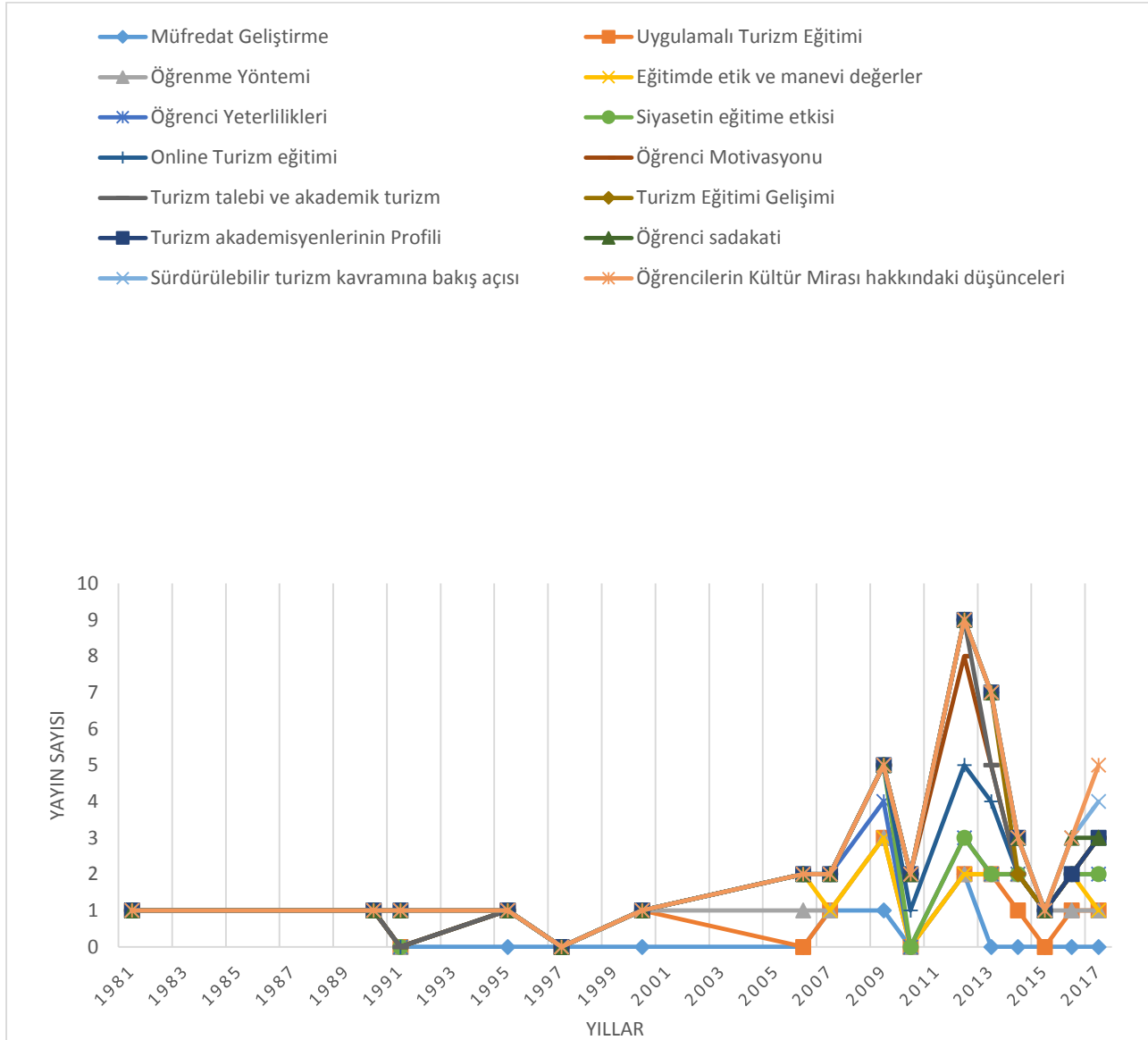
3.1. SSCI'da Yayınlanan Turizm Dergilerinde Turizm Eğitimi ile ilgili Konulara İlişkin Araştırma Bulguları

Araştırmada SSCI'de yer alan "Annals of Tourism Research, Journal of Hospitality and Tourism Management, Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education, International Journal of Hospitality Management

ve Tourism Management” dergilerinde 1981-2017 yılları arasında yayınlanan turizm eğitimiyle ilgili çalışmalara yer verilmiştir. Bahsi geçen dergiler Turizm alanında akademik bilginin geliştirildiği akademisyenlerin yoğun ilgi gösterdiği kaliteli dergilerdir. Turizm eğitimiyle ilişkilendirilen konular Şekil 1’de sunulmuştur.

Yayınlanan makaleler incelendiğinde, turizm eğitimine ilişkin uygulamalı turizm eğitimi, müfredat geliştirme, online turizm eğitimi ve öğrenci motivasyonu konularının öne çıktığı görülmektedir. Nadir çalışılan ve en az ilgi gören konular ise, siyasetin turizm eğitime etkisi, öğrenci sadakati, sürdürülebilir turizm ve kültürel mirasa öğrencilerin bakış açısı ve turizm akademisyenlerinin profili konularıdır. Öğrenci yeterlilikleri, öğrenme yöntemi, turizm eğitimi gelişimi ve eğitimde etik ve manevi değerleri inceleyen çalışmalarda değinilmiştir.

Yıllara göre çalışmaların seyrine bakıldığında 2009, 2012 ve 2017 yıllarında turizm eğitim konusunda çalışmaların sayılarının arttığı tespit edilmiştir. Uygulamalı turizm eğitimi konusu 1995 yılından başlayarak 2017 yılına kadar üzerinde çalışılan bir konudur. Müfredatın geliştirilmesi konusu 1981-2012 yılları arasında çalışılan bir konudur. Son yıllarda bu konu üzerinde çalışmaya rastlanamamıştır. Ayrıca en eski tarihte çalışılan konu da müfredat geliştirilmesiyle ilgili çalışmadır. 2010’lu yıllardan itibaren online turizm eğitimi konusunda çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. Özellikle 2010 ve 2013 yılları arasında öğrenci motivasyonuna yönelik çalışmalara rastlanılmıştır.

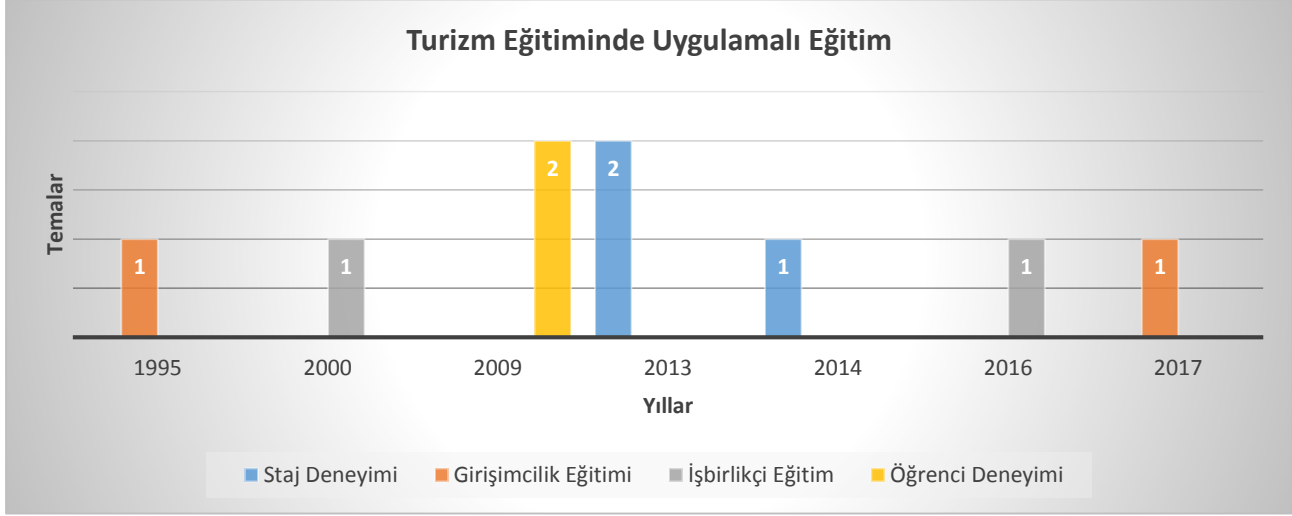

Şekil 1. Dergilerde 1981-2017 Yılları Arasında Yayınlanan Makalelerde Turizm Eğitimiyle İlişkilendirilen Konuların Dağılımı ve Seyri

Çalışma bulguları incelenen makalelerin konularına göre sınıflandırılarak aşağıda sunulmuştur.

3.2. Turizm Eğitiminde Uygulamalı Eğitim ile İlgili Bulgular

Uygulamalı eğitimle ilgili dokuz tane çalışmaya rastlanılmıştır. Uygulamalı eğitim başlığı altında staj deneyimleri, girişimcilik eğitimi, işbirlikçi eğitim ve öğrenci deneyimi temalarında çalışmalar yapılmıştır. Şekil 2’de turizm eğitiminde uygulamalı eğitime ilişkin temalar verilmiştir.

Şekil 2: Turizm Eğitiminde Uygulamalı Eğitime İlişkin Temalar ve Yıllara Göre Dağılımı

Şekil 2 incelendiğinde turizm eğitiminde uygulamalı eğitime ilişkin öne çıkan temaların Staj deneyimi ve öğrenci deneyimi ve son yıllarda da girişimcilik eğitime yönelik çalışmaların olduğu tespit edilmiştir.

Uygulamalı eğitimle ilgili en önemli konulardan birisi staj deneyimi konusudur. Papathanassis, Matuszewski ve Havekost (2013) çalışmalarında, Cruise gemilerde çalışmayla ilgili stajları çok paydaşlı bir perspektiften incelemek ve onları eğitim programlarına dahil etmenin zayıf etkisini sorgulamayı amaçlamışlardır. Çalışmanın sonuçlarına göre, öğrencilerin meslek geliştirme ve çalışma programı seçimlerinden duydukları memnuniyeti etkilemede staj rolünün özellikle belirleyici olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca öğrencilerin stajla ilgili üç tane endişesi olduğu tespit edilmiştir. Bunlar, staj etkinlikleri, müfredat uygulama ilişkisi ve beklentilerin karşılanmasıdır. Üniversitelerin stajlar konusunda iyi bağlantılar kurmaları ve öğrencilerin alan deneyimleri arttırmaları gerektiği ifade edilmiştir. Staj yerleri belirlenirken tüm paydaşların resmi taahhütler verdiği açık ve ortak gelişimi destekleyen anlaşmaların yapılması gerektiği ifade edilmiştir. Stajlardan memnuniyetin sağlanması ve öğrencilerin hayal kırıklığına uğramaması için, seçilen programlar, stajlar ve kariyer koşullarına ilişkin öğrenci beklentilerinin uyumlaştırılması gerektiği tespit edilmiştir. Ruhanen, Robinson ve Breakey’de (2013) çalışmalarında bir hedef deneyimi etrafında odaklanmış benzersiz bir turizm staj programına katılan lisans öğrencilerinin niteliksel çalışmalarını incelemişlerdir. Bulgular, daha geleneksel stajlardan farklı olan anlamlı bir çalışma ortamı ve entegre öğrenme deneyimlerini sağlama fırsatlarını ortaya koymaktadır. Koç, Yumuşak, Ulukoy, Kılıç ve Toptaş (2014) ise, çalışmalarında turizm öğrencilerinin yaz stajlarından sonra turizm sektörüyle ilgili görüşlerini incelemeyi amaçlamışlardır. Türkiye genelinde 603 öğrenci üzerinde gerçekleştirilen çalışmanın sonuçlarına göre öğrencilerinin % 18,3’ünün staj sonrası turizm sektöründe çalışmak istemedikleri ifade edilmiştir.

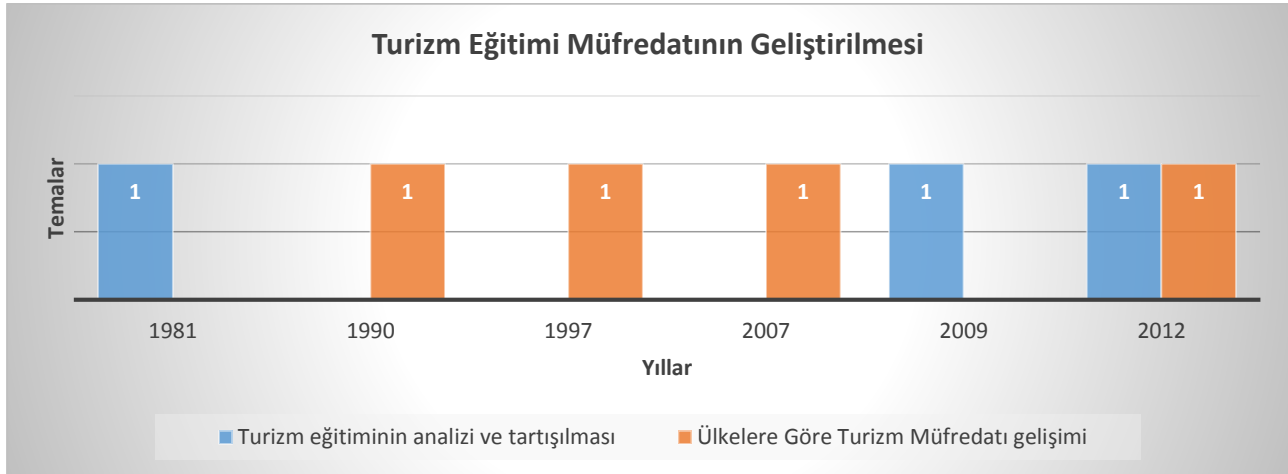
Önemli olan bir diğer konu da girişimcilik eğitimidir. Mesleki eğitim, mesleki beceri ve girişimcilik eğitiminden oluşan üç yönlü bir turizm eğitimi yaklaşımını ele alan Echtner (1995) çalışmasında özellikle girişimciliğin turizm endüstrisindeki önemi tartışmış ve mevcut programlardan bazı örnekler vermiştir. Çalışma sonucunda, turizm eğitimi için girişimci bir yaklaşım kullanılarak, gelişmekte olan bir ülke, iyi nitelikli yerli girişimci sağlamak için ihtiyaç duyduğu insan kaynağının bulanabileceği ifade edilmiştir. Bu yolla, turizm faaliyetini, yerel olarak sahip olunan ve işletilen işletmeler gerçekleştirebilir. Yöre sakinlerinin kontrolü altındaki turizm, doğrudan ekonomik faydalar üretme ve ciddi sosyal ve kültürel olumsuz etkiler yaratma olasılığı daha düşük olacağı söylenmiştir. Bir diğer çalışma da ise; Daniel, Costa, Pita ve Costa (2017) turizm öğrencilerinin girişimcilik eğitimlerinin derslerindeki rollerine ilişkin bakış açılarını incelemişlerdir. Ayrıca “olmak için öğrenme” isimli yenilikçi bir girişimcilik öğretim programını analiz etmişlerdir. Çalışma sonucunda; öğrencilerin derslerinin içeriğinde girişimciliğin gömülü olarak verilmesi, öğrencilerin hem çalışanlar hem de serbest çalışanlar olmak üzere gelecekteki istihdam beklentilerini değerlendirmek açısından önemli olduğu ifade edilmiştir. Bu program sayesinde öğrenciler turizm endüstrisi tarafından istenilen ve değer verilen takım çalışması, iletişim, yaratıcılık ve proje becerileri gibi becerileri kazanmış ve geliştirmişlerdir.

Üçüncü konu işbirlikçi eğitim deneyimidir. Stansbie, Nash ve Chang (2016) çalışmalarında turizm işletmeciliği stajlarına işbirlikçi eğitim deneyimlerinin öğrencinin öğrenmesini tamamlayıp tamamlayamadığı ve daha önce geleneksel bir sınıf ortamında kazanılan bilgiyi stajın geliştirip geliştirmediği incelenmiştir. Çalışma sonucunda sınıfta tartışılan teorilerin öğrenmeleri için önemli olduğu ve bu teorik yaklaşımların örneklerinin pratik deneyimleri sırasında belirgin olduğu belirtilmiştir. Ayrıca öğrenciler, sınıf eğitimlerinin, stajları sırasında oluşan yeni becerilerin ve yetkinliklerin ek öğrenmesini sağlamış olduğunu hissetmişlerdir. Leslie ve Richardson (2000) ise, çalışmalarında işbirlikçi eğitiminin en sık uygulanan biçiminin, yani öğrenci iş tecrübesinin planlanması, uygulamaları ve sonuçları hakkında kapsamlı bir analiz yapmıştır. Çalışma sonucunda işbirlikçi eğitiminin öğrencilerin iş yaşamlarında olumlu etkilerinin olduğunu ifade etmişlerdir.

Dördüncü tema öğrenci deneyimi temasıdır. Benckendorff, Ruhanen ve Scott (2009) yükseköğretim sisteminde öğrencilerin deneyimlerini etkileyen çeşitli faktörler dikkate alınarak öğrenci deneyimini analiz etmişlerdir. Çalışmada, daha geniş kapsamlı bir literatür incelenmesine dayanarak, öğrenci deneyimini etkileyen boyutların kavramsal bir çerçevesi sunulmaktadır. Çalışmanın sonuçlarına göre öğrencilerin deneyimlerini etkileyen dört faktör tespit edilmiştir. Bunlar, kurumsal faktörler, öğrenci faktörleri, sektörel faktörler ve dış faktörlerdir. Edelheim (2009) ise çok farklı bir bakış açısı ile üniversite eğitiminin teorik ağırlıklı olması ve öğrencileri gerçek iş hayatına hazırlamadığına yönelik eleştirileri ele alarak, animasyonlu TV dizisi The Simpsons'un teorik eğitim alan birinci sınıf turizm öğrencilerine turizm uygulamaları hakkında bilgi vermek için verimli bir şekilde nasıl kullanılabileceğini araştırmıştır. Makalede eğitimsel yapılandırıcılık yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre; The Simpsons'u popüler kültürün anahtarı olarak analiz ederek ve serinin halka açık alanda turizmin toplumsal algılarının oluşumunun bir parçası olmasıyla öğrenciler turizm işletmelerini yönetirken neden teorileri kullanmanın önemli olduğunu öğrenecekleri ifade edilmiştir.

3.3. Müfredat Geliştirme İle İlgili Bulgular

Müfredat geliştirmeye ilgili temalar turizm eğitiminin analizi ve tartışılması, ülkelere göre turizm müfredatı gelişimidir. Toplam yedi tane çalışmaya rastlanmıştır. Şekil 3'te turizm eğitimi müfredatının geliştirilmesine ilişkin temalar sunulmuştur.

Şekil 3. Turizm Eğitiminde Müfredat Geliştirmeye İlişkin Temalar ve Yıllara Göre Dağılımı

Şekil 3 incelendiğinde müfredat geliştirmeye ilgili iki temanın öne çıktığı 1981 yılından 2012 yılına kadar bu konuyla ilgili çalışmaların yapıldığı görülmektedir.

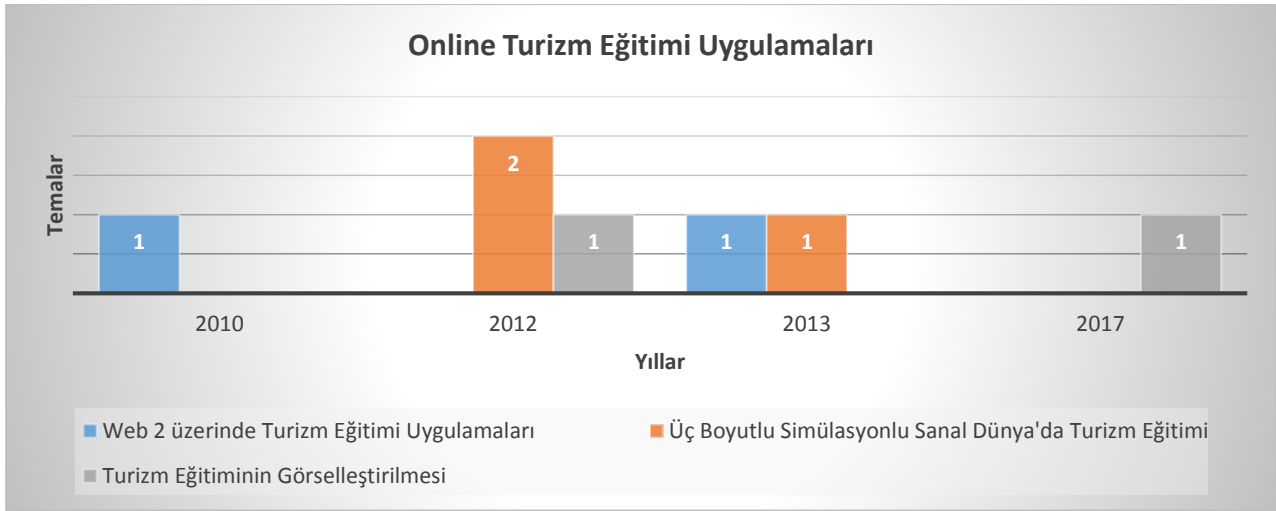
Turizm eğitiminin analizi ve tartışılmasıyla ilgili ilk çalışma Jafari tarafından 1981 yılında gerçekleştirilmiştir (Jafari, 1981). Yazar çalışmada, turizm eğitiminin analizi ve tartışılması için bir çerçeve sunmaktadır. İlk önce, bileşenleri ve dışsal yönleri arasındaki etkileşimin düşünüldüğü bir turizm tanımı yapılmıştır. Özellikle bu tanım yolcular, turizm malları ve hizmetleri, sosyo-fiziksel faktörler ve ev sahibi-konuk ilişkisi ile ilgili konuları ele almaktadır. İkincisi, turizmin araştırılması ve öğretilmesi ile ilgili bazı yöntemlere atfen, turizmin çalışmasıyla ilgili bazı sosyal bilim disiplinleri tartışılmış ve son olarak, çalışma turizmin müfredat gelişimiyle ilgili bazı konulara ele almıştır. Çalışma sonucunda turizm müfredatının gelişimiyle ilgili üç bulguya ulaşılmıştır. Bunlar; turizm alanında yapılan ampirik çalışmaların eksikliği, turizm akademisyenlerinin bireysel çabalarıyla ders içeriklerinin ve kavramsallaştırmanın oluşturulması ve Turizm kavramının Avrupa ve Avustralya'da Amerika'ya göre daha geniş anlamda kavramsallaştırılmasıdır. İkinci çalışma olan Dredge, Benckendorff, Day, Gross, Walo, Weeks ve Whitelaw (2012) tarafından gerçekleştirilen çalışmada turizm

eğitimi müfredat alanının çerçevesinin daha iyi anlaşılabilmesi ve müfredatla ilgili karar vermeyi kolaylaştırmak için çağdaş tartışmalar incelenmiştir. Çalışmanın amacı, liberal eğitimdeki yüksek bilgi düzeyi ve endüstriye yönelik beceri temelli mesleki eğitim arasındaki denge hakkındaki söylemleri bir araya getirmek ve sosyal olarak yapılandırılmış, dinamik ve esnek bir müfredat oluşturmak için felsefe uygulayıcı bir eğitim modelini ortaya çıkarmaktır. Çalışmanın sonucunda; Turizm müfredatının politik, ekonomik, sosyal ve kurumsal bir çerçevede oluşturulması gerektiği, oluşturulan müfredatın her kurum için dinamik ve biraz farklı bir formunun olması gerektiği, oluşturulan müfredatın yaşam boyu öğrenme hedefi ve alınan bilgiler, uygulamalar doğrultusunda zamanla bilgi ve becerilerin birikimli yansımaları ve gelişimini içereceği ifade edilmiştir. Zagonari'nin (2009) yaptđđı bir diğer çalışmada turizm eğitimi ve eğitimi öğrencilerin farklı rollerde (gelecekte turist taleplerini yönlendirmede ve sırasıyla mevcut turist tercihlerini karşılamada) oynadığı ifade edilmektedir. Turizm programlarının tasarımı, geliştirilmesi ve uygulanmasına katılan dört paydaşın karakterize ettiği ana özelliklerin (firmalar, öğrenciler, eğitim ve devlet kurumları) kararlarını alırken karşılaştıkları temel gerçeklerle birlikte, turizmden mezun olmayan veya turizmden farklı bölümden mezun olan çalışanların hakim olduğu optimal olmayan bir stratejik uzun vadeli dengeye gtrdđđn söylemişlerdir. Evrimsel bir modelin geliştirilmesi için, dinamik bir modelin geliştirilmesine imkan tanıyan turizm mezunu çalışanlara hakim olan optimum dengeye doğru ilerlemek için eğitim ve devlet kurumları tarafından odaklanılacak firmaları ve öğrencileri karakterize eden temel özelliklerin belirlenmesini sağlamaktadır. Bu çalışma aynı zamanda, mümkün olan eğitim yaklaşımlarına (ne ve nasıl öğretileceğine) dayanılarak, kamu hedeflerine (evresel veya etik turizm gibi) ulaşarak, firmaların ve öğrencilerin özel özelliklerini de dikkate alarak, optimal olmayan dengeden uzaklaşılmasına izin verebilecek ve olası bir eğitim stratejisini de önermiştir.

Farklı ülkelerdeki turizm müfredatı geliştirme çalışmalarıyla ilgili çalışmalara da rastlanılmıştır. İlk çalışma da Singh (1997) dünya çapında eğitim / ğretim kurumlarının katkısını ele alınmış ve daha sonra eğitim koşullarının daha karmaşık olduğu Hindistan gibi gelişmekte olan bir ülkede eğitim kurumlarının durumlarını incelemiştir. Çalışmanın sonuçlarına göre, kaliteli insan gücü geliştirme çabalarında başarıyı tespit etmek için uygulanabilir tedbirler önermek için bir girişimler yapılmıştır. İkinci çalışmada da Pollock ve Ritchie (1990) Kanada'daki iki eyalet yönetiminin, bir turizm eğitim ve ğretim sisteminin planlanması ve geliştirilmesini temel alan entegre bir strateji oluşturmaya yönelik çabalarını incelemişlerdir. Bu entegrasyonun amacı, mevcut ve gelecek öğrenciler için iyi tanımlanmış alternatif kariyer yolları sağlamak için, toplam eğitim sisteminin farklı seviyeleri arasında daha büyük bir bağımlılık sağlamaktır. Bununla birlikte, endüstrinin ve üyelerinin arzularını ve isteklerini tatmin edebilecek bir eğitim ve ğretim altyapısının oluşturulması veya sağlanmasıyla eşleştirilmemiştir. Çalışmanın sonuçlarına göre, bu yetersizliğin temel sebeplerinden biri, gerekli eğitim altyapısının geliştirilmesi için yeterli finansmanın sağlanamaması ve eğitim ve ğretim programlarının tasarlanması ve geliştirilmesi için bir vizyon çerçeve belirlenmemiş olmasıdır. cnc çalışmada ise Mayaka ve Akama (2007) sistem yaklaşımını ele alarak, Kenya'da turizm eğitiminde varolan eksiklikleri tespit etmekte ve iyi koordineli bir ulusal turizm eğitim stratejisinin geliştirilmesi ve eğitim programlarının başlatılmasında uygulanabilecek bir çerçeve sunmuşlardır. Çalışma sonucunda, turizm eğitiminde sistem yaklaşımının uygulanmasının, kalite standartlarını yükseltmek ve küresel turizm pazarında rekabet avantajı kazanmak için önemli olan hareketli ve esnek bir işgücünün geliştirilmesinde çok önemli olduğu ifade edilmiştir. Bir diğer çalışmada Cuffy, Tribe ve Airey (2012) tarafından Dominik'teki turizm eğitim ve ğretim ortamının nasıl olduğunu incelemek ve hayat boyu turizm eğitim ortamı için yapılması gerekenleri ifade etmek için gerçekleştirilmiştir. Paydaşlarla yapmış oldukları görüşmelerde Dominik'te Turizmin diğer konulara göre resmi okullarda aralıklı şekilde öğretildiği, ortaöğretim sonrasında ise turizm eğitim ve ğretimi üzerine odaklanıldığı ifade edilmiştir. Fakat paydaşlar bu yaklaşımın doğru olmadđđđnı, hem resmi hem de gayri resmi eğitimin ve öğretimin tüm aşamalarına kadar uzanan fırsatlarla hayat boyu sürecek spiral bir yaklaşımın daha uygun olacađđnı belirtmişlerdir.

3.4. Online Turizm Eğitimiyle İlgili Bulgular

Online Turizm eğitimi ile ilgili altı adet makaleye rastlanılmıştır. Makalelerde Web 2.0 üzerinde turizm eğitimi uygulamaları, üç boyutlu simlasyonlu sanal dünyada turizm eğitimi ve turizm eğitiminin görselleştirilmesi temaları incelenmiştir. şekil 4'te online turizm eğitimi uygulamalarına ilişkin temalar sunulmuştur. şekil 4'e göre Web ve sanal dünyanın turizm eğitiminde uygulanmasına yönelik çalışmalar 2010 yılında başlamakta, 2012 ve 2013 yıllarında yoğunlaşmaktadır. 2017 yılında turizm eğitiminin görselleştirilmesine yönelik çalışma olduğu da tespit edilmiştir.

Şekil 4. Online Turizm Eğitimi Uygulamalarına İlişkin Temalar ve Yıllara Göre Dağılımı

Web 2.0 ile ilgili ilk çalışma Liburd ve Hjalager (2010) tarafından gerçekleştirilmiştir. Çalışmada öncelikle turizm eğitimindeki zorlukları tartışmak ve kısaca bilgi teknolojileri olarak üniversitelerin azalan rolünü ve açık bilgi arabulucuları olarak ortaya çıkardıkları rolü ele almışlardır. İkinci olarak, açık yenilik paradigmasını sunmak ve turizmde bilginin birikimi ve yaygınlaştırılmasında üniversitenin yeni rolü konularını incelemişlerdir. Son olarak, turizme yönelik deneysel bir Web 2.0 inovasyon platformu oluşturulmuş ve bu platform ile turizmde işbirliğine dayalı açık kaynak eğitimi için gelişmiş bir araç olarak kullanan ön öğrenme deneyimleri incelenmiştir. Sonuç olarak dinamik, disiplinler arası ve uluslararası öğrenme deneyimlerini kolaylaştıran geniş bir interaktif teknoloji ve kararlı öğretim yöntemleri vasıtasıyla turizm eğitiminin kalitesini ve verimliliğini ilerletecek temel teori ve birleştirilmiş bir uygulama oluşturmaya ihtiyaç duyulduğu sonucuna ulaşılmıştır. İkinci çalışma da ise Liburd ve Christensen (2013) web 2.0 teknolojilerinin turizm yüksek öğretiminde entegrasyonun nasıl olacağını açıklamaya çalışmıştır. Web 2.0'ın yüksek öğretime entegrasyonu, sosyo kültürel öğrenme teorilerine ve web 2.0 eğitim tasarımındaki önemli unsurlara dayanmaktadır; Bu unsurlar etkileşim, içeriğin ortak yaratılması, eleştirel düşünme ve öğrenci ile öğretmenler arasındaki yüz yüze çevrimiçi iletişim ve çevrimiçi işbirliği tartışma forumları, bloglar ve wikiler gibi medya uygulamalarıdır. Çalışmada sosyal medyanın öğrencilerin hazırlanması için bir çerçeve oluşturmasına, proje çalışma yöntemlerini desteklemesine ve öğrencileri çevrimiçi öğrenmeyle sonuçlanan öğretim ve öğrenme faaliyetlerine ilgi duymalarını ve motive olmalarını sağlamak için nasıl etkinleştirdiklerini açıklanmaktadır. Sanal bir öğrenme ortamında öğrenmeyi gerçekleştirmek için, öğrencilerin öğrenme süreci dikkatle şekillendirilmelidir. Çalışma öğrenciler, öğretmenler, işletmeler ve turizmin araştırmacıları için ortak bir platform olan INNTOUR platformundan web 2.0 öğrenme etkinliklerine örnekler sunmaktadır. Bu platformun öğrenme üzerinde bir dizi etkiye sahip olduğu, bilgi ve öğrenmeyi anlamının ve ortak bir ortam yaratmanın kökten farklı bir yol olduğu ifade edilmiştir.

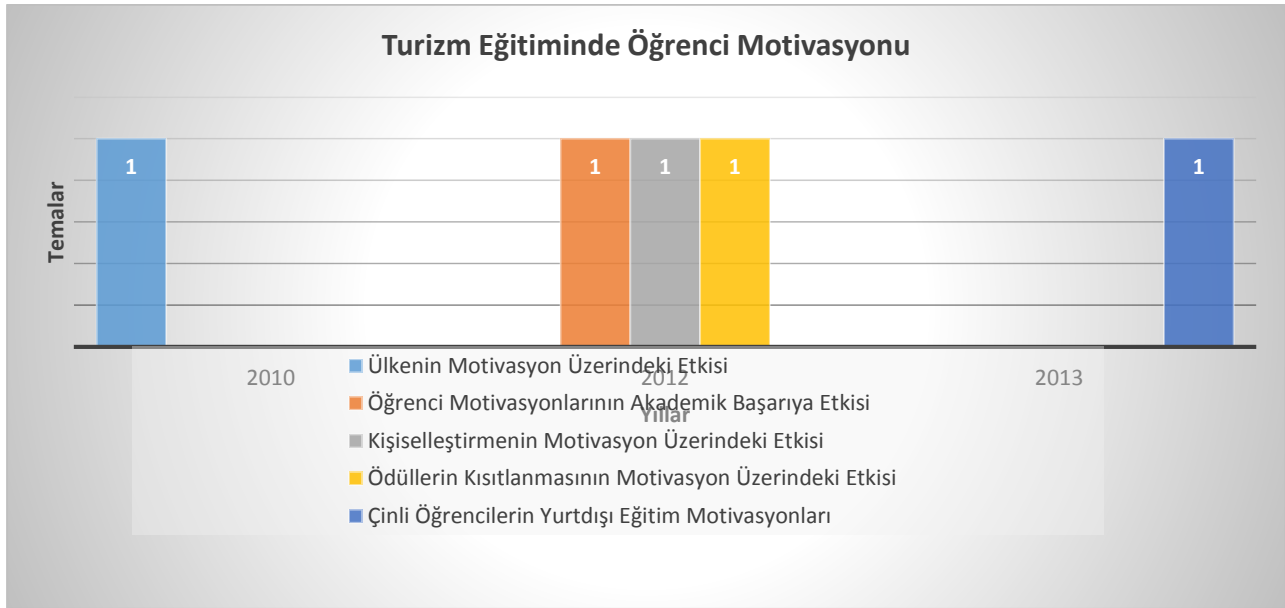
Üç boyutlu simülasyona dayalı sanal dünya üzerindeki ilk çalışma Hsu (2012) tarafından gerçekleştirilmiştir. Yazar, üç boyutlu simülasyona dayalı sanal dünyanın (second life) turizm eğitiminde uygulanabilirliği incelenmiştir. Seyahat yönetimi bölümünde 88 öğrenciyle second life konusunda görüşme yapılmıştır. Bu öğrenciler daha önce böyle bir simülasyonu kullanmamışlardır. Katılımcılar second life uygulamasını faydalı buldular ve turizm bilgisinin yanında iletişim ve kişisel becerilerle ilgili olarak da gelişmeye katkı sağladığını ifade etmişlerdir. Bu yöntemle öğrenciler gelecekte başarılı bir tur lideri olabileceklerini ifade etmişlerdir. Deale'de (2013) Hsu (2012) gibi çalışmasında eğitim amacıyla kullanılabilen sanal bir dünya olan ikinci yaşam (second life) isimli bir programı incelemiştir. Bu program online turizm eğitim veren bir programdır. Çalışmanın sonucunda bu programın öğrencilere ve öğretmenlere ilginç öğrenme fırsatları sağladığı ve öğrencilerin etkili bir şekilde birbirleriyle etkileşime girmesine ve grup projelerinde birlikte çalışmasına olanak tanıdığı ifade edilmiştir.

Turizm eğitiminin görselleştirmesiyle ilgili çalışan Sigala (2012) çalışmasında coğrafi görselleştirme ve coğrafi konumun işbirliğine dayalı e-öğrenme için turizm eğitimi bağlamındaki özelliklerini ve yararlarını incelemeyi amaçlamıştır. Bu amaçla, ilgili literatür gözden geçirilmiş ve coğrafi işbirliğine dayalı e-öğrenme geliştirilmesi planlanmıştır. Modelin uygulanabilirliği, bir turizm dersinin öğretiminde kullanımını ve entegrasyonunu analiz ederek gösterilmiştir. Hem modeli hem de uygulaması, coğrafi işbirlikçi öğrenme uygulamalarını geliştirirken üç boyut üzerinde düşünmenin önemini vurgulanmıştır. Bunlar; teknolojik;

sosyal; ve eğitim boyutlarıdır. Çalışmanın sonuçlarına göre; Coğrafi görselleştirmelerden yararlanmak için eğitimcilerin öğretim ve öğrenme süreçlerini oluştururken dijital haritaları, coğrafi portalları kaynak olarak kullanması gerektiği ifade edilmiştir. Schaffer'da (2017) çalışmasında eşitlik, katılım ve öğrenmeyi desteklemek için sürükleyici görselleştirme kullanımını araştırmıştır. Çalışma sonuçlarına göre kayıtlı gerçeklik yoluyla uzaktan katılan öğrencilerin yaklaşık yarısı, deneyimlerin temel kavramları anlamalarına ve ders içeriği ile öğrenmeyi arttırmalarına izin verdiklerini belirtmişlerdir. Sürükleyici görselleştirmenin deneyimleri zenginleştirmek ve turizm eğitimindeki eşitliği ve katılımı arttırmak için kullanılabilmesi ifade edilmiştir.

3.5. Öğrenci Motivasyonu İle İlgili Bulgular

Öğrenci motivasyonu ile ilgili beş tane çalışmaya rastlanılmıştır. Öğrenci motivasyonu ile ilgili temalar ülkenin motivasyon üzerindeki etkisi, öğrenci motivasyonlarının akademik başarıya etkisi, kişiselleştirmenin motivasyon üzerindeki etkisi, ödüllerin kısıtlanmasının motivasyon üzerindeki etkisi, Çinli öğrencilerin yurtdışı eğitim motivasyonlarıdır. Şekil 5'te turizm eğitiminde öğrenci motivasyonuna ilişkin temalar sunulmuştur.

Şekil 5: Turizm Eğitiminde Öğrenci Motivasyonuna İlişkin Temalar ve Yıllara Göre Dağılımı

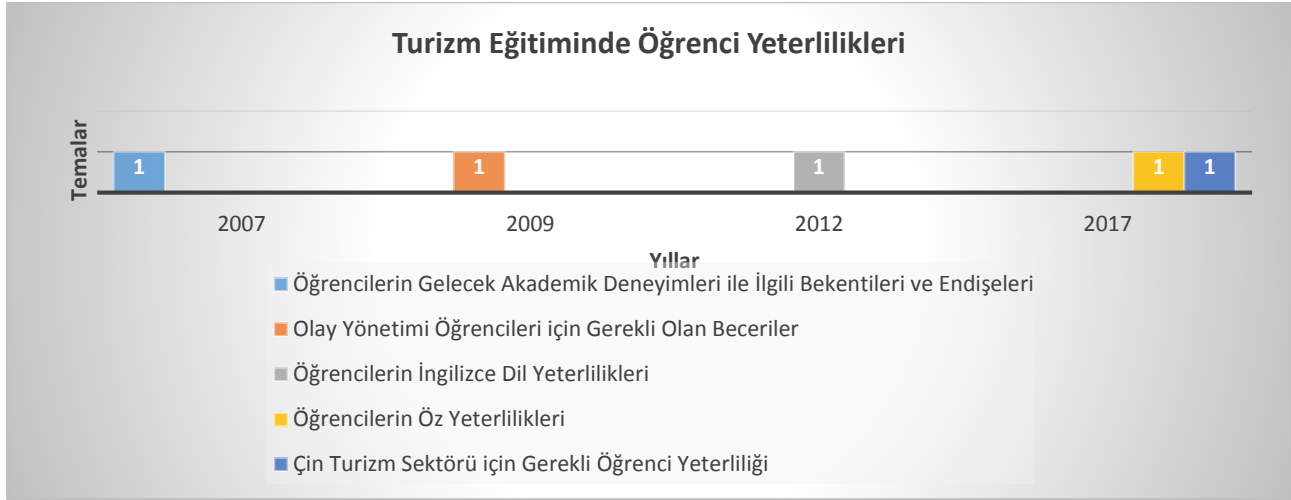
Şekil 5 incelendiğinde 2012 yılında öğrenci motivasyonlarının akademik başarıya etkisi, kişiselleştirmenin motivasyona etkisi ve ödüllerin kısıtlanmasının motivasyona etkisi konularının incelendiği görülmektedir.

Öğrenci motivasyonlarıyla ilişkilendirilen ilk çalışmada Ruhanen ve McLennan (2010) Queensland Üniversitesi (UQSOT) Turizm bölümünde okuyan turizm lisansüstü öğrencileri için bir çalışma yürütmüşlerdir. Çalışmanın amacı, turizm alanındaki lisansüstü çalışmaları üstlenmek için motivasyon kaynağı olan kurum, kurum ve program odağının önemini araştırmaktır. Çalışmanın sonuçlarına göre, eğitim için en önemli motivasyon kaynağının ülkenin doğal özellikleri olduğu ifade edilmiştir. İkinci çalışmada ise; Garcia-Almeida, Hernandez-Lopez, Ballesteros, Saa-Perez (2012) öğrencilerin motivasyonlarının ve ilk bilgilerinin başarılı bilgi asimilasyonu üzerindeki etkisini incelemişlerdir. Çalışmada turizm öğrencilerinin verilerini topladıktan ve analiz ettikten sonra, her iki değişkenin öğrencilerin akademik sonuçlarıyla ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Üçüncü çalışmada da Becket ve Brookes (2012) İngiltere yükseköğretiminde akademisyenlerin ve turizm öğrencilerinin kişiselleştirmeye bakış açılarını incelemişlerdir. Çalışma sonucunda kişiselleştirmenin öğrencilerin motivasyonu, memnuniyeti ve başarısı üzerinde etkili olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca yükseköğretimdeki kişiselleştirme akademisyenlerin memnuniyetine ve yükseköğretim kurumunun derslerde farklı etkinlikler gerçekleştirmesine, uzun dönemli ilişkilerin inşa edilmesinde ve kaynakların etkili kullanılmasında etkili olduğu söylenmiştir. Dördüncü çalışmada ise Korstanje (2012) eğitim konularında ödüllerin sınırlandırılmasının öğrencilerinin başarılarına etkisini incelemiştir. Çalışma sonucunda Öğrencilerin kendi kendine motivasyonla verimliliği yakalamasının güç olduğu ve bazı ödül türleriyle başarının sağlanabileceği ifade edilmiştir. Son çalışmada ise; Huang (2013) İngiltere'de 1992 sonrası üniversitelerde halen turizmle ilgili programlar okuyan Çinli öğrencilerle görüşmüş ve yurtdışında eğitim için ilk motivasyonlarının ne olduğu ve bu konuda gelecekteki kariyer gelişimlerine nasıl bir katkı sağlayacağını

anlamaya çalışmışlardır. Ayrıca, Çinli öğrencilerin gelecekteki kariyer planlarını ve Birleşik Krallık'taki bir yükseköğretim kurumunda gelecekteki istihdam edilebilirlik yeteneklerini geliştirmek için neler yaptıkları incelenmiştir. Çalışma sonucunda; öğrencilerin İngiltere'de eğitim aldıktan sonra istihdam edilebilmelerini önemsediklerini ifade etmişlerdir. Yükseköğretimden mezun olmanın hemen istihdam edilebilme anlamına gelmediği kişisel çabalarının gerektiğini söylemişlerdir.

3.6. Öğrenci Yeterlilikleri İle İlgili Bulgular

Öğrenci yeterlilikleri ilişkilendirilen temalar öğrencilerin gelecek akademik deneyimleri ile ilgili beklentileri ve endişeleri, olay yönetimi öğrencileri için gerekli olan beceriler, öğrencilerin İngilizce dil yeterlilikleri, öğrencilerin öz yeterlilikleri, Çin turizm sektörü için gerekli yeterliliklerdir. Şekil 6'da turizm eğitiminde öğrenci yeterliliklerine ilişkin temalar sunulmuştur. Şekil 6 incelendiğinde 2017 yılında öğrencilerin öz yeterlilikleri ve öğrencilerin gelecek akademik deneyimleri ile ilgili beklentileri ve endişeleri temalarının incelendiği görülmektedir.

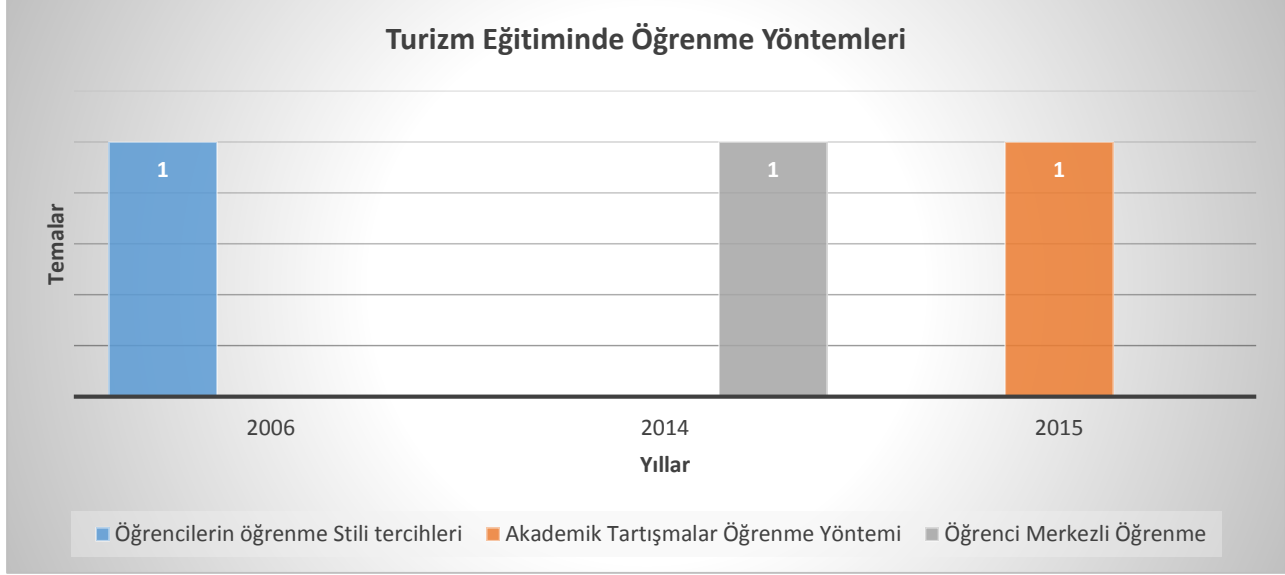
Şekil 6: Turizm Eğitiminde Öğrenci Yeterliliklerine İlişkin Temalar ve Yıllara Göre Dağılımı

İlk çalışmada Barron, Bamu ve Conway (2007) İskoçya'da turizm alanında yüksek lisans yapan öğrencilerin oryantasyon süreci boyunca öğrencilerin gelecek akademik deneyimleri ile ilgili beklentilerini ve endişelerini tespit etmeye amaçlamışlardır. Çalışma sonucunda öğrencilerin İngilizce dil seviyelerinin yetersizliklerinden endişe ettikleri, öğrenim hayatları boyunca ev sahipliği ve finansal açıdan sıkıntı yaşayabilecekleri ve çoğu öğrencinin yarı zamanlı bir iş bulmak isteği ifade edilmiştir. İkinci çalışmada Junek, Lockstone ve Mair (2009) olay yönetimi öğrencilerinin olay yönetimi istihdamı ile ilişkilendirilmek üzere algıladıkları gerekli becerileri ve becerileri keşfedici bir bakış açısıyla incelemiştir. Bu perspektif, öğrencilerin bu ve diğer beceri temelli alanlarda ne kadar iyi performans gösterdikleri konusunda işverenlerin görüşleri ile dengelenmiştir. Her iki perspektiften elde edilen bilgiler, eğitimcilerin ve eğitim kurumlarının mevcut müfredatları geliştirmelerine yardımcı olacak ve böylece etkinlik endüstrisine giren mezunların istihdam edilebilirliğini ve kalitesini arttırarak etkinlik yönetimi eğitiminin kalitesini arttıracığı ifade edilmiştir. Bulgular, anket yapılan öğrencilerin, etkinlik endüstrisinde çalışmak için gerekli olan tüm becerilerin en önemlisinin iletişim olduğunu kabul ettiğini ortaya koymuştur. Üçüncü çalışmada Abdel Ghany ve Latif (2012) Mısır'da turizm öğrencilerinin İngilizce hazırlıklarının öğretmenler ve öğrenciler tarafından algılanan yeterliliğini incelemişlerdir. Sonuçlara göre, Öğretmen ve öğrencilerin İngilizce hazırlığı ve İngilizce dil ihtiyaçları görüşleri farklılık göstermektedir. Ayrıca çalışmada Turizm öğrencilerinin gelecekte yapacakları işle ilgili olarak İngilizce bilgi düzeylerini arttırmaları gerektiği vurgulanmıştır. Dördüncü çalışmada Bui, So, Kwek ve Rynne (2017) Avusturalya'da turizm eğitimi alan ulusal ve uluslararası öğrencilerin öz yeterliliklerinin akademik başarılarına etkilerini incelemişlerdir. Öğrencilerin öz yeterlilikleri, bilgi teknolojileri kullanımı, motive edilmiş davranışlar, zaman yönetimi, istatistik kuramı ve öğretim görevlisi davranışı boyutlarından oluşmaktadır. Çalışma sonucunda, öğrencilerin öz yeterlilikleri gelişiminin akademik başarılarına etkili olduğu ve Avustralyalı öğrencilerin başarıları için öz yeterlilik önemliken, uluslararası öğrencilerin akademik başarıları ile pozitif bir ilişki bulunamamıştır. Son çalışmada ise, Sonnenschein, Barker ve Hibbins (2017) Avustralya turizm ve konaklama lisans bölümüne kayıtlı Çinli uluslararası öğrenciler üzerinde 15 röportaj yaparak, Avustralya üniversitelerinin mezun niteliği ve Çin iş piyasasının ihtiyaçları bakımından sundukları uyumluluğu incelemişlerdir. Çalışmanın sonuçlarına göre, öğrencilerin iletişim / müşteri hizmetleri, ilişki kurma becerileri, ekip çalışması becerileri, İngilizce dili ve otel yönetimi becerilerinin önemini vurguladıkları

ifade etmişlerdir. Ayrıca, Çinli öğrenciler, lisans eğitimlerinin bu nitelikleri geliştirmelerine yardımcı olduğunu düşünmektedirler. Bununla birlikte, sınıfta akademisyenlerin eğitim ortamına daha fazla müdahale etmeleri gerektiği ve gerekli olan nitelikleri edinmeleri için stajların önemli olduğu tespit edilmiştir.

3.7. Öğrenme Yöntemi İle İlgili Bulgular

Öğrenme yönetimi ile ilgili temalar öğrencilerin öğrenme stili tercihleri, akademik tartışmalar öğrenme yöntemi, öğrenci merkezli öğrenmedir. Şekil 7’de turizm eğitiminde öğrenme yöntemine ilişkin temalar sunulmuştur.

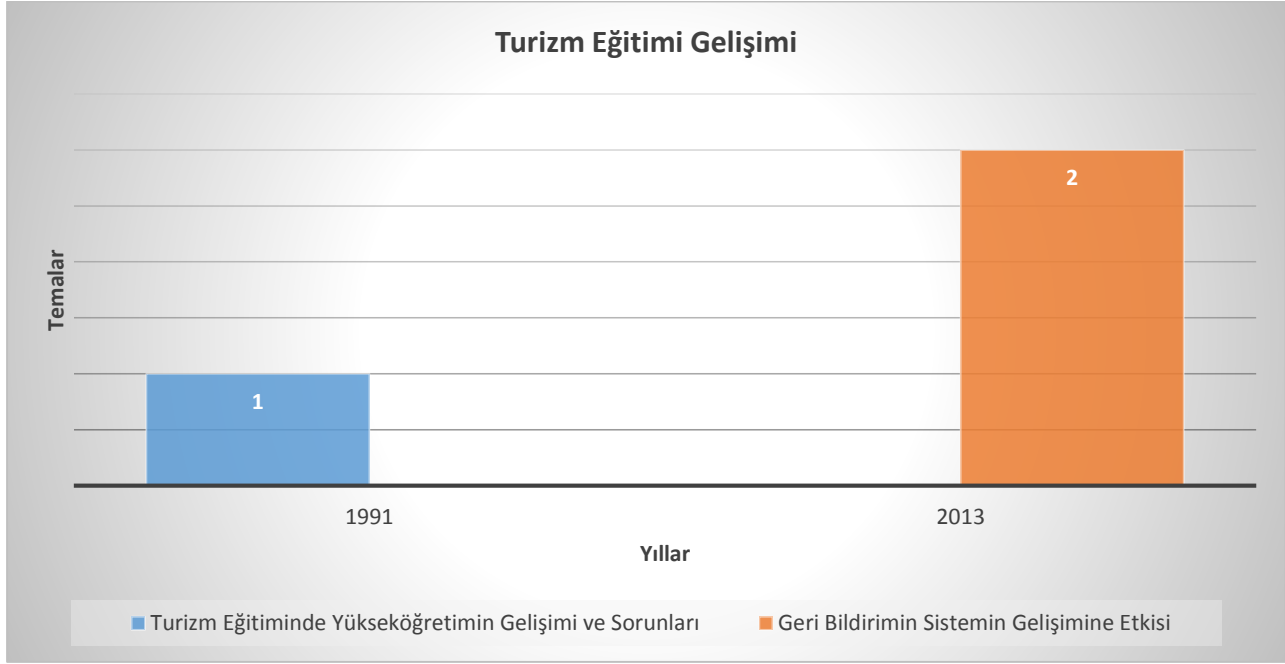
Şekil 7: Turizm Eğitiminde Öğrenme Yöntemlerine İlişkin Temalar ve Yıllara Göre Dağılımı

Şekil 7 incelendiğinde öğrencilerin öğrenme stili, öğrenci merkezli öğrenme, ve akademik tartışmalarla öğrenme yöntemleri konularının incelendiği tespit edilmiştir.

İlk çalışmada Lashley ve Barron (2006) Avustralya ve Birleşik Krallık'ta turizm programlarına yeni giren öğrencilerin öğrenme stili tercihlerini incelemişlerdir. Her iki ülkede bu programlardaki öğrencilerin çoğunun, eğitimciler için bazı zorluklar ve yüksek öğrenimde öğrenme deneyimlerinin planlanması için güçlü bir öğrenme stili tercihi sahib oldukları ifade edilmiştir. Tipik olarak bu öğrenciler soyut ve soyut olmayan öğrenme stillerini tercih etmektedirler. Bu nedenle, yeni girenler öğrencilere öğretilen programlarla ilgili ilk öğrenme stili, yansıtıcı uygulamaları geliştirmeye çalışan eğitimciler için önemli öğretim ve öğrenme engelleri sunmaktadır. Uygun öğretim stratejilerinde bu öğrenciler için gerçek öğrenme zorlukları ortaya çıkabilir. Öğrenciler soyut ve yansıtıcı yaklaşımlara olumlu cevap verme olasılığı daha yüksektir ancak aktif ve somut öğretim stratejilerinden olumsuz etkilenmektedirler. Yazarlar, bu öğrencilerin öğrenme ihtiyaçlarına yaklaşmanın bir yolunun, Kolb'un deneyimsel öğrenme döngüsünü, yansıtıcı uygulamaya götüren "dengeli" öğrenme stratejilerinin geliştirilmesini teşvik etmek olduğunu ifade etmişlerdir. İkinci çalışmada Alen, Dominguez ve Carlos (2015) üniversite öğrencilerinin öğretim yöntemi olarak akademik tartışmaların kullanılmasına bakış açılarını değerlendirmişlerdir. İspanya'da 44 lisans ve 21 yüksek lisans turizm öğrencisine 15 soruluk bir anket uygulanarak veriler elde edilmiştir. Çalışmanın sonuçlarına göre; öğretim yöntemi olarak akademik tartışmaların kullanılması öğrencilerin çeşitli ve ilişkili bir öğrenme fırsatı yakalamalarına yardımcı olmakta, aktif öğrenme yoluyla tartışma konularına hazırlanılması ve öğrencilerin ilgisinin önemini belirlenmesi eleştirel düşünme yeteneğini geliştirmektedir. Son çalışmada ise Kim ve Davies (2014) öğrenci merkezli öğretim uygulamalarının turizm öğrencilerinin öğrenme deneyimlerine nasıl entegre edileceğini incelemiştir. Yansıtıcı aksiyon araştırması, içerik yapısı, öğrenme ile bireysel katılım, akran etkileşimleri ve öğrenme sürecindeki öğrenci yansımaları gibi dört ana göstergeye odaklanan kavramsal bir çerçeve çalışması olarak kullanılmıştır. Bu çalışmada yazarlar, öğrencilerin yüksek kaliteli öğrenme çıktılarını en üst düzeye çıkarmak için etkili öğretimin daha işbirlikçi bir öğretim ve öğrenme sürecinin benimsenmesini gerektirdiğini ileri sürmektedir. Ayrıca aktif öğrenmeyi teşvik etmek için, etkili öğretim stratejilerini kullanırken, öğrencilerin ve devam eden öğretmen-öğrenci etkileşiminin farklı ihtiyaçlarını daha iyi anlaması gerektiğini ifade etmişlerdir.

3.8. Turizm Eğitimi Gelişimi İle İlgili Bulgular

Turizm eğitimi gelişimi ile ilgili temalar turizm eğitiminde yükseköğretimin gelişimi ve sorunları, geri bildirim sisteminin gelişimine etkisidir. Şekil 8’de turizm eğitimi gelişimine ilişkin temalar sunulmuştur.

Şekil 8: Turizm Eğitiminin Gelişimine İlişkin Temalar ve Yıllara Göre Dağılımı

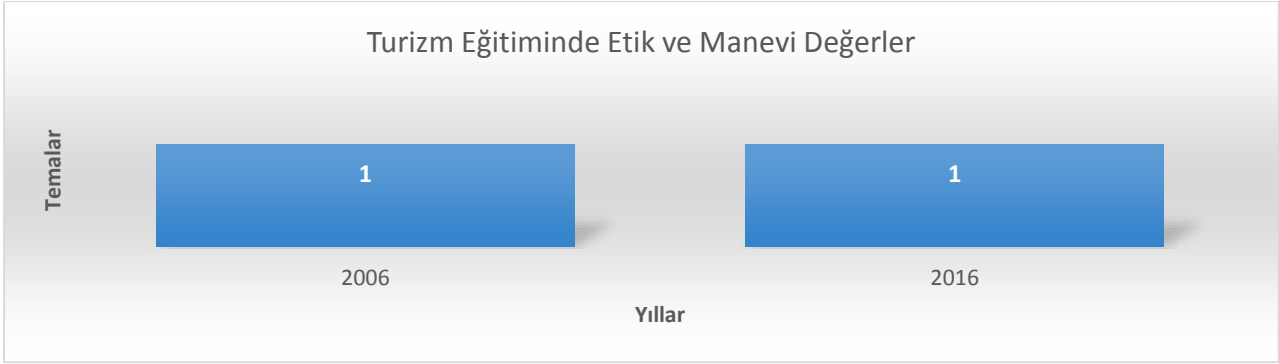
Şekil 8 incelendiğinde 2013 yılında turizm eğitim sisteminde geri bildirim temasının sistemin gelişimine etkisi teması üzerine 2 çalışma yapıldığı görülmektedir.

İlk çalışmada Zhao (1991) konaklama ve turizm eğitiminde yükseköğretimin gelişimini incelenmekte, yüz yüze kaldığı sorunlar özetlenmekte ve sorunlara olası çözüm önerileri geliştirilmiştir. Çalışmanın sonuçlarına göre Çin’deki Turizm eğitiminin müfredat, standartlar, öğretim üyeleri, öğrenci alımları ve finansman alanlarında ele alınması gereken birçok sorun olduğu ifade edilmiştir. Çin’de turizm eğitiminin güçlendirilmesi hem eğitimcileri hem de sanayi için yararlı olacağı, turizm programlarını şekillendirmenin ilk aşamalarına giren diğer gelişmekte olan ülkelerin eğitimcilerinin Çin deneyimini kazanmasına yardımcı olacağı, gelişmekte olan ülkelerde gelişen turizm programlarına nasıl yardımcı olabileceklerini keşfetmek için programların geliştiği ülkelerdeki eğitimcilerle profesyonel olarak zenginleşebileceği ifade edilmiştir.

Geri bildirimle ilgili ilk çalışmada Kim (2013) Güney Avustralya Üniversitesi’nde verilen bir lisansüstü turizm dersini vaka incelemesi olarak ele alarak, iyi geri bildirim uygulamalarının yansıtıcı dergi değerlendirmesinin uygulamasına odaklanarak ana sorunları ve zorlukla karşılaşılan konuları incelemiştir. Çalışma sonucunda, Yansıtıcı uygulama ve devam eden geri besleme stratejileri üzerine açık değerlendirme kriterlerinin kullanılmasının, öğrencilerin kendi kendine öğrenme becerilerini, yansıtıcı günlük yazma sürecinin ilk aşamasında kolaylaştırılması için şart olduğunu göstermiştir. İkinci çalışmada ise Pang, Wong ve Wong (2013) bir otel entegrasyonu projesinde öğrencilerin bakış açılarından, her bir otelde çalışan İnsan Kaynakları personeli ve öğretmenler arasındaki paylaşımların geri beslenmesine yönelik bir keşif çalışması yapmışlardır. Çalışmanın tasarımı ve uygulaması öğrenci merkezli öğrenmeyi teşvik etmeye odaklanmıştır. Veriler öğrencilerden, öğretmenlerden ve İK personelinin toplanmış ve görüşleri arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları belirlemek için nitel analiz yapılmıştır. Çalışma sonucunda, geri bildirim dört kategoriye ayrılmıştır: Projenin Planlanması, Uygulanması ve Yönetimi, Proje Değerlendirme ve Gelecekteki Öğrenme Etkinliklerinin İyileştirilmesi ve Değerlendirilmesi. Ayrıca Sonuçlar genel olarak otel verisinin ve büyük sınıf boyutlarının gizliliğinin entegrasyon projesinin tasarımı ve uygulanmasını etkileyen başlıca konular olduğunu göstermiştir.

3.9. Eğitimde Etik ve Manevi Değerler ile İlgili Bulgular

Eğitimde etik ve manevi değerleri inceleyen iki tane çalışmaya rastlanmıştır. Şekil 9’da turizm eğitiminde etik ve manevi değerlere ilişkin çalışmalar sunulmuştur.

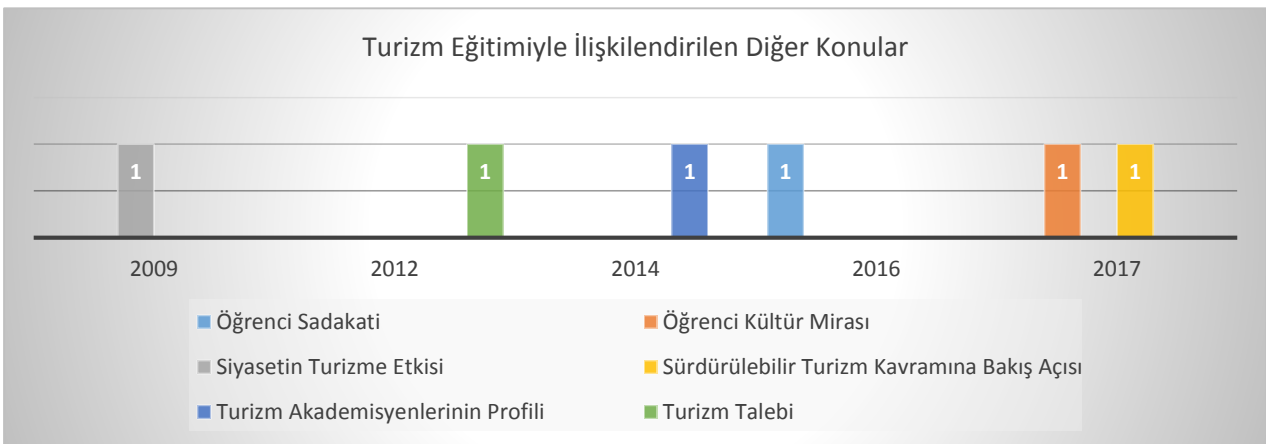
Şekil 9: Turizm Eğitiminde Etik ve Manevi Değerlere İlişkin Temalar ve Yıllara Göre Dağılımı

Şekil 9 incelendiğinde etik ve manevi değerlerle ilgili 2006 ve 2016 yıllarında iki çalışmaya rastlanmıştır.

Birinci araştırma Marnburg (2006) tarafından gerçekleştirilmiştir. Yazar çalışmasında konaklamave turizm endüstrisinde gelecekteki yönetici olan öğrencilerin etik eğitim organize etmek ve öğrencilerin gelecek yönetim pozisyonlarında karşılaşacaklarını düşündükleri manevi sıkıntıları nasıl kavramsallaştırdıklarını incelemiştir. Stavanger Üniversitesi Norveç Okul Yönetimi Otelcilik ve Turizm öğrencilerinden, etik ikilemlerle karşı karşıya kalmış yöneticiler (gelecekteki yöneticiler olarak karşılaşılabilecekleri bir durum) hakkında hikâyeler yazmaları istenmiştir. Yazdıkları hikâyeleri incelemek için, iş ahlakı araştırmalarına dayanan analitik kategorizasyon modeli oluşturulmuştur. Bu model, hangi etik ikilemlerin tanımlandığını, duruma kimin karıştığını, durum faktörlerini, bireysel nitelikleri ve ikilem görüntüsünü kimin suçlayacağını belirlemiştir. Çalışmanın sonucunda geçmişte açıklanan ikilemlerin çoğunun genel ticari etik sorunlar olduğu ve öğrencilerin esas olarak örgütlerdeki üstler ve astlar arasındaki sorunlara odaklandığı ifade edilmiştir. Analizlere göre, öğrencilerin ahlaki ikilemlerin nasıl ortaya çıktığı ve örgüt içindeki sosyal tepkiler hakkında sağlam bir anlayışa sahip oldukları tespit edilmiştir. Öğrenciler aynı zamanda kendine hâkimiyet derecelerini göstermişler ve genelde üst yönetimin aldığı kararlar veya bunların eksikliği konusunda şüpheli yaklaşmışlardır. İkinci çalışmada ise Barkathunnisha, Lee ve Price (2016) mesleki açıdan önyargılı olan mevcut akademik yaklaşımın ötesinde bir hareket olduğunu ve etik değerler ve maneviyatı içeren bir eğitim platformunun geliştirilmesinin gerektiğini ileri sürmüşlerdir. Turizm yükseköğreniminde dönüşümlü bir öğrenme deneyimini kolaylaştıracak bir yol olarak Maneviyata dayalı bir platform oluşturulması önerilmiştir. Maneviyata dayalı bir eğitim felsefesi, turizm müfredatında kullanılan pedagojik yaklaşımları etkileyecek ve akademinin bilgi aktarımının ötesine geçmesini ve öğrencilerin dönüşümcü bir ruh yapısına sahip olmasını sağlayacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgular doğrultusunda turizm eğitiminde etik ve manevi değerlerin ön plana çıkarılması gerektiği vurgulanmaktadır.

3.10. Turizm Eğitimiyle İlişkilendirilen Diğer Konularla İlgili Temalar

Turizm eğitimine ilişkilendirilen diğer konular öğrenci sadakati, öğrenci kültür mirası, siyasetin turizme etkisi, sürdürülebilir turizm kavramına bakış açısı, turizm akademisyenlerinin profili ve turizm talebi konularıdır. Şekil 10'da turizm eğitimiyle ilişkilendirilen diğer konular sunulmuştur.

Şekil 10: TurizmEğitimle İlişkilendirilen Diğer Konulara İlişkin Temalar ve Yıllara Göre Dağılımı

Şekil 10 incelendiğinde 2017 yılında öğrencilerin kültür mirası ve sürdürülebilir turizm kavramına bakış açılarının değerlendirilmesine yönelik çalışmaların yapıldığı görülmektedir.

Turizm eğitimi ile ilişkilendirilen ilk çalışmada Heo ve Lee (2016) Hong Kong ve Amerika'daki iki turizm okulunu öğrenci sadakati açısından karşılaştırmışlardır. Sadakat kavramını ilişkisel pazarlama literatürüne dayandırarak incelemiştir. Çalışma sonucunda; üniversite çalışanlarına güven, üniversiteye duygusal bağlılık ve algılanan öğrenme kalitesi kavramlarının öğrenci sadakatini etkilediği ifade edilmiştir. Ayrıca algılanan öğrenme kalitesi ve akademik sisteme entegrasyon boyutları açısından Amerika'daki öğrencilerin Hong Kong'daki öğrencilere göre daha olumlu görüş bildirdiği sonucuna ulaşılmıştır. İkinci çalışmada Zhang ve Xiong (2017) Çin'deki turizm bölümünden mezun olan öğrencilerin Dünya Kültür Mirası Listesi (WCHS) 'nde olan Çin'deki YongDing yeryüzü binası ve gezi turizm köyü hakkındaki düşüncelerini derinlemesine mülakat ve anket tekniği ile veri elde ederek, araştırma turizmi açısından nasıl bir yer olduğunu tespit etmeye çalışmışlardır. Araştırma sonuçlarına göre, böyle bir kültür mirası köyünün bir coğrafi alan olduğu kadar, aynı zamanda politik bir ekolojik sistem, bölgesel kültürel kalıp ve geleneksel yaşam tarzı anlamına geldiği ifade edilmiştir. Üçüncü çalışmada Ayikoru, Tribe ve Airey (2009) turizm yükseköğrenimiyle sorumlu diğer kurumlar arasındaki ilişkiye aracılık etme konusundaki iktidarın hayati fakat ince rolünü vurgulamak için İngiltere turizm yükseköğretiminde temsil edilen neo-liberalizm ve yönetim anlayışının bazı somut çalışma ve örneklerini ön plana çıkarmaya çalışmışlardır. Çalışmanın sonuçlarına göre, yükseköğretimdeki yeni değişim dalgasının, müfredat, öğretim ve öğrenmede dar ama önemli konulardan; güç, ideoloji ve söylemle ilgili daha kapsamlı konulara geçilmesini gerektiren geniş kavramsallaştırma ve yorumlama gerektirdiğini göstermektedir. Dördüncü çalışmada Hales ve Jennigs (2017) lisans öğrencilerinin sürdürülebilir turizm kavramını sürdürülebilir turizm kursuna katılmadan ve katıldıktan sonra nasıl algıladıkları incelenmiştir. Çalışma sonucunda kursa başlamadan önce öğrenciler sürdürülebilirlik konusunda basit kalıplaşmış kavramlar hakkında görüş bildirirken; kursun ardından sürdürülebilirliğin toplumsal ve sosyal boyutlara sahip olduğunu ifade etmişlerdir. Öğrenme merkezli kritik ve dönüştürücü yaklaşımlar sürdürülebilirlik hakkında daha karmaşık düşünme yollarının geliştirilmesinde önemli olduğu tespit edilmiştir. Beşinci çalışmada Wu, Morrison, Yang, Zhou ve Cong (2014) ülke çapında bir anket yoluyla Çin'de lisans turizm yükseköğretim programlarını incelemiş ve disiplin bağlantıları, program uzmanlıkları ve turizm fakültesi öğretim üyelerinin akademik geçmişleri arasındaki ilişkileri araştırmıştır. Çalışma sonucunda Çin'deki çoğu turizm öğretim üyesinin, turizm yönetimi dışındaki disiplinlerden geldiği ve turizm endüstrisinde pratik bir endüstri tecrübesine sahip olmadıkları ifade edilmiştir. Turizm yönetimi geçmişine sahip öğretim üyelerinin çok küçük bir kısmı doktora derecelerine sahip olmuşlardır. Disiplin bağlantıları, program uzmanlık alanları ve fakülte akademik geçmişleri arasındaki potansiyel ilişkiler tespit edilmiştir. Son çalışmada Rodriguez, Roget ve Pawlowska (2012) Galiçya'daki akademik turizm talebini yönlendiren temel belirleyicilerin belirlenmesini amaçlamışlardır. Yazarlar, çalışmayı dinamik panel veri modeli kullanarak gerçekleştirmişlerdir. Çalışmanın sonuçlarına göre, diğer turizm türlerinde görülebileceklerin aksine, akademik turizmin ağırlıklı olarak ekonomik olmayan belirleyicilere bağlı olduğunu göstermektedir. Bu belirleyiciler öğrencilerin alışkanlık ve tercihlerinin ilgisi, Santiago de Compostela Üniversitesi'nin çekici olma potansiyeli ve Erasmus programının etkisidir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada, SSCI'da taranan turizm dergileri üzerinde turizm eğitime yönelik bir durum tespiti yapılmıştır. SSCI'da taranan turizm dergilerinde "tourism education" anahtar kelimesiyle arama yapılmış, turizm eğitimi ile ilgili çalışmalar içerik analizi ile incelenmiş ve yıllara göre dağılımı yapılmıştır. Taranan makaleler 1981-2017 yılları arasında kapsamaktadır.

Çalışmanın bulguları incelendiğinde, turizm eğitime ilişkin en fazla **uygulamalı turizm eğitimi, müfredat geliştirme, online turizm eğitimi ve öğrenci motivasyonu** konuları hakkında makale yazıldığı tespit edilmiştir. *Nadir çalışılan ve en az ilgi gören konular ise, siyasetin turizm eğitime etkisi, öğrenci sadakati, sürdürülebilir turizm ve kültürel mirasa öğrencilerin bakış açısı ve turizm akademisyenlerinin profili* konularıdır. **Öğrenci yeterlilikleri, öğrenme yöntemi, turizm eğitimi gelişimi ve eğitimde etik ve manevi değerleri** de inceleyen çalışmalara da değinilmiştir. Turizm eğitimi konusuna 2009, 2012 ve 2017 yıllarında daha fazla çalışma yapıldığı ifade edilebilir. Uygulamalı turizm eğitimi (1995-2017), Müfredatın geliştirilmesi (1981-2012) ve online turizm eğitimi (2010-2017) konularına belirtilen yıllar arasında yoğunlaşıldığı tespit edilmiştir.

Turizm eğitiminin etik ve manevi yöndeki eksikliği, girişimcilik ve uygulamalı eğitim konularındaki çalışmalardan elde edilen bulgular değerlendirildiğinde, turizm eğitiminin yükseköğretim kurumlarında teorik ve uygulamalı şekilde sunulduğu, fakat etik ve manevi yönü açısından eksiklikler bulunduğu ifade edilmiştir.

Dikkat çeken bulgulardan birisi de girişimcilik eğitimiyle ilgili tespit edilmiştir. Turizm eğitiminin yanı sıra turizm öğrencilerine girişimcilik eğitiminin verilmesinin, kendi bölgelerinde iş kurma imkânları sağlaması açısından fayda sağlayacağı ifade edilmiştir. Uygulamalı eğitimin teorik bilgili geliştirme de etkili olacağı ve uygulamalı eğitim için teknolojik alt yapılardan faydalanılması gerektiği de vurgulanmıştır.

Online turizm eğitimi ile ilgili çalışmalardan elde edilen bulgulara göre; dinamik, disiplinler arası ve uluslararası öğrenme deneyimlerini kolaylaştıran geniş bir interaktif teknoloji ve kararlı öğretim yöntemleri vasıtasıyla turizm eğitiminin kalitesini ve verimliliğini ilerletecek temel teori ve birleştirilmiş bir uygulama oluşturulması gerektiği, Coğrafi görselleştirmelerden yararlanmak için eğitimcilerin öğretim ve öğrenme süreçlerini oluştururken dijital haritaları, coğrafi portalları kaynak olarak kullanması gerektiği ifade edilmiştir. Ayrıca Web tabanlı öğrenme ortamlarının öğrencilere ve eğitimcilere ilginç öğrenme fırsatları sundukları, etkin bir etkileşim sağladığı, bilgi ve öğrenmeyi anlamlı hale getirdiği, deneyimleri zenginleştirdiği ve eğitimde eşitliği ve katılımı arttırdığı ifade edilmiştir.

Müfredatın geliştirilmesine yönelik çalışmalardan elde edilen bulgulara göre; müfredatın geliştirilmesindeki temel problemin turizm alanında yapılan ampirik çalışmaların eksikliği, ders içeriklerinin kavramsallaştırılması ve oluşturulmasında akademisyenlerin bireysel çabalarının yeterli olmaması, gerekli eğitim alt yapısı için yeterli finans kaynağının bulunamaması ve eğitim-öğretim programlarının tasarlanması ve geliştirilmesinde vizyon çerçeve belirlenememiş olmasıdır. Çalışmalarda müfredatın geliştirilmesi için bazı önerilerde bulunulmuştur. Bunlar, turizm eğitiminin sistem yaklaşımı içerisinde algılanması ve kalite standartlarının belirlenmesi gerektiği, özel sektör ve devlet arasında firmaları ve öğrencileri bir araya getirecek bağlantıların sağlanması, hayat boyu sürecek spiral bir eğitim yaklaşımının benimsenmesi ve müfredat hazırlanırken politik, ekonomik, sosyal ve kurumsal bir çerçeve oluşturulmasıdır.

Öğrenci motivasyonu ile ilgili çalışmalardan elde edilen bulgulara göre; turizm eğitimi için bulunulan bölgenin doğal güzelliklerinin motivasyon kaynağı olabileceği, kişiselleştirmenin öğrencilerin motivasyonu, memnuniyeti ve başarısı üzerinde etkili olduğu ifade edilmiştir. Öğrencilerin kendi kendilerini motivasyonun başarıyı sağlamak için yeterli olmayacağı, dışardan ödül sisteminin kurulması gerektiği tespit edilmiştir.

Öğrenci yeterlilikleri ile ilgili çalışmalardan elde edilen bulgulara göre; turizm öğrencilerinin İngilizce dil seviyelerinin yetersizliklerinden endişe ettikleri ve dil seviyelerini geliştirmeleri gerektiği vurgulanmıştır. Turizm öğrencilerinin öz yeterlilikleri, iletişim/müşteri hizmetleri, ilişki kurma becerileri, ekip çalışması becerilerinin geliştirilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Öğrenme yöntemi ile ilgili çalışmalardan elde edilen bulgulara göre; turizm eğitiminde soyut ve yansıtıcı yaklaşım, akademik tartışmalar ve işbirlikçi öğrenme yöntemlerinin uygulanması gerektiği ifade edilmiştir.

Turizm Eğitiminin gelişimi ile ilgili çalışmalardan elde edilen bulgulara göre; turizm eğitiminin gelişimi için daha gelişmiş ülkelerdeki turizm programlarının incelenerek, ülkeye uygulanması ve turizm programlarının geliştirilmesi için eğitimcilerle irtibata geçilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Yansıtıcı uygulamalar ve geri bildirim kanalının oluşturulmasının turizm eğitimin gelişimine olumlu etki yaptığı da vurgulanmıştır.

Yukarıda elde edilen sonuçlar doğrultusunda bazı öneriler aşağıda maddeler halinde sunulmuştur.

- ✓ Öğrencilere teorik ve pratik bilgiler verilirken, turizm iş etiği ve manevi değerlerle ilgili eğitimlerde verilmelidir. Fakülte ve yüksekokul müfredatlarına bu konudaki dersler eklenmelidir. Ahilik geleneğindeki gibi ahlaklı bir çalışan olması için mesleğin gelenekleri ve ritüelleri oluşturulmalı ve öğrencilere anlatılmalıdır.
- ✓ Öğrencilere uygulamalı girişimcilik dersleri verilerek, KOSGEB desteğini almaları için sertifika verilmelidir.
- ✓ Uygulamalı eğitimin sağlanabilmesi için, gerek dönem içindeki uygulamalı dersler, gerekse yaz döneminde yapılacak olan staj için gerekli kanuni düzenlemeler yapılarak kurumlarda yaparak ve yaşayarak öğrenme sağlanmalıdır. Yapılacak stajlarda emeğin sömürülmesine izin verilmemeli (uzun süreli çalıştırılma, işin gereklerinin dışındaki işleri yaptırma ve ücret verilmemesi vb.), mesleğin öğretilmesine yönelik eğitim faaliyetleri gerçekleştirilmelidir.
- ✓ Turizm eğitimiyle ilgili gerekli teknolojik alt yapı oluşturularak ders içerikleri zenginleştirilmelidir. Son dönemlerde ortaya çıkan sanal gerçeklik uygulamaları ile turistik bölgelerin öğretimi gerçekleştirilebilir. Web ortamında öğrenci-öğretmen etkileşimi üst düzeye çıkarılmalıdır.
- ✓ Belirli periyodlar da sektör temsilcileri ve paydaşlarla görüşülerek, sektörün ihtiyaçları analiz edilmeli ve ihtiyaçlar doğrultusunda müfredatlar güncellenmelidir.

- ✓ Turizm eğitiminin en önemli unsurlarında biri yabancı dil probleminin çözülmesi için turizm öğrencilerinin yaz boyunca turistik otellerde staj yapmaları, Erasmus vb. programlarla yurt dışında eğitim görmeleri sağlanmalıdır.
- ✓ Turizm eğitiminin gelişimi için gelişmiş ülkelerle kıyaslamalar yapılması gerekmektedir.

Araştırma Ağustos-Ekim 2017 tarihleri arasında Uşak Üniversitesi E-kütüphanesi veri tabanında elektronik kaynaklardan sadece makaleler üzerinde gerçekleştirilmiştir. Kitaplar, araştırma notları ve tezler çalışmanın kapsamı dışında tutulmuştur. Veri tabanında anahtar kelime yazıldığında bazı makalelere erişim sağlanamamıştır. Bu makalelerde çalışmanın kapsamı dışında tutulmuştur. Belirtilen durumlar çalışmanın kısıtlarını oluşturmaktadır.

KAYNAKLAR

Abdel Ghany, S. Y., & Abdel Latif, M. M. (2012). English language preparation of tourism and hospitality undergraduates in Egypt: Does it meet their future workplace requirements? *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education*, 11(2), 93-100. doi:<https://doi.org/10.1016/j.jhlste.2012.05.001>

Aksu, M., Temeloğlu, E., Özkaya, E. ve Gündeğer, M. (2012). Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Turizm ve Çevre Bilinci Üzerine Bir Araştırma. *Düzce Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(2), 20-42.

Alén, E., Domínguez, T., & de Carlos, P. (2015). University students' perceptions of the use of academic debates as a teaching methodology. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education*, 16, 15-21. doi:<https://doi.org/10.1016/j.jhlste.2014.11.001>

Ayikoru, M., Tribe, J., & Airey, D. (2009). Reading Tourism Education: Neoliberalism Unveiled. *Annals of Tourism Research*, 36(2), 191-221. doi:<https://doi.org/10.1016/j.annals.2008.11.001>

Barkathunnisha, A. B., Lee, D., & Price, A. (2016). Transcending towards a spirituality-based platform in tourism higher education: A contemplation of the pedagogical implications. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education*. doi:<https://doi.org/10.1016/j.jhlste.2016.11.003>

Barron, P., Baum, T., & Conway, F. (2007). Learning, Living and Working: Experiences of International Postgraduate Students at a Scottish University. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 14(2), 85-101. doi:<https://doi.org/10.1375/jhtm.14.2.85>

Becket, N., & Brookes, M. (2012). The potential benefits and challenges of personalising UK higher education. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education*, 11(1), 21-28. doi:<https://doi.org/10.1016/j.jhlste.2012.02.004>

Benckendorff, P., Ruhanen, L., & Scott, N. (2009). Deconstructing the Student Experience: A Conceptual Framework. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 16(1), 84-93. doi:<https://doi.org/10.1375/jhtm.16.1.84>

Bui, H. T., So, K. K. F., Kwek, A., & Rynne, J. (2017). The impacts of self-efficacy on academic performance: An investigation of domestic and international undergraduate students in hospitality and tourism. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education*, 20, 47-54. doi:<https://doi.org/10.1016/j.jhlste.2017.02.002>

Cuffy, V., Tribe, J., & Airey, D. (2012). Lifelong learning for tourism. *Annals of Tourism Research*, 39(3), 1402-1424. doi:<https://doi.org/10.1016/j.annals.2012.02.007>

Çuhadar, M. ve Çetintürk, İ. (2016). Ön Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Kariyere Yönelik Algıları: Süleyman Demirel Üniversitesi Örneği. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(17), 51-69.

Çuhadar, M ve Altınel, M. (2016). Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Girişimcilik Eğilimlerinin Analizi: Ortaöğretim Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma. *Turizm Akademik Dergisi*, 3(2), 1-14.

Çuhadar, M. ve Ünal, İ. (2017). Ön lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Kırsal Turizm Algıları Üzerine Bir Araştırma. *Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 3(2), 1-16.

Daniel, A. D., Costa, R. A., Pita, M., & Costa, C. (2017). Tourism Education: What about entrepreneurial skills? *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 30, 65-72. doi:<https://doi.org/10.1016/j.jhtm.2017.01.002>

- Deale, C. S. (2013). Incorporating Second Life into online hospitality and tourism education: A case study. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education*, 13, 154-160. doi:https://doi.org/10.1016/j.jhlste.2013.09.002
- Dredge, D., Benckendorff, P., Day, M., Gross, M. J., Walo, M., Weeks, P., & Whitelaw, P. (2012). The philosophic practitioner and the curriculum space. *Annals of Tourism Research*, 39(4), 2154-2176. doi:https://doi.org/10.1016/j.annals.2012.07.017
- Durmaz, M., Hüseyinli, T. ve Güçlü, C. (2016). Zaman Yönetimi Becerileri ile Akademik Başarı Arasındaki İlişki. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırma Dergisi*. 5(7), 2291-2303.
- Echtner, C. M. (1995). Entrepreneurial training in developing countries. *Annals of Tourism Research*, 22(1), 119-134. doi:https://doi.org/10.1016/0160-7383(94)00065-Z
- Edelheim, J. R. (2009). With The Simpsons as Tour Guides: How Popular Culture Sources can Enhance the Student Experience in a University Tourism Unit. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 16(1), 113-119. doi:https://doi.org/10.1375/jhtm.16.1.113
- Erdoğan, A. ve Yıldırım, Y. (2014). Türkiye'de Lisans Düzeyinde Verilen Turizm Eğitimi Üzerine Genel Bir Değerlendirme: Geleceğe Yönelik Öneriler ve Bir Ders Programı Önerisi. *Social Sciences Research Journal*,3(2), 16-26.
- Evcin, E. (2016). İkinci Dünya Savaşı Sonrasında Türkiye Turizminde Yaşanan Sorunlar (1945-1949). *Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları*, 15(29), 37-84.
- García-Almeida, D. J., Hernández-López, L., Ballesteros, J. L., & De Saá-Pérez, P. (2012). Motivation and prior knowledge as determinants of knowledge assimilation: Explaining the academic results of tourism students. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education*, 11(2), 151-160. doi:https://doi.org/10.1016/j.jhlste.2012.04.002
- Hales, R.,& Jennings, G. Transformation for sustainability: The role of complexity in tourism students' understanding of sustainable tourism. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education*. doi:https://doi.org/10.1016/j.jhlste.2017.08.001
- Heo, C. Y.,& Lee, S. (2016). Examination of student loyalty in tourism and hospitality programs: A comparison between the United States and Hong Kong. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education*, 18, 69-80. doi:https://doi.org/10.1016/j.jhlste.2016.03.003
- Hsu, L. (2012). Web 3D simulation-based application in tourism education: A case study with Second Life. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education*, 11(2), 113-124. doi:https://doi.org/10.1016/j.jhlste.2012.02.013
- Huang, R. (2013). International experience and graduate employability: Perceptions of Chinese international students in the UK. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education*, 13, 87-96. doi:https://doi.org/10.1016/j.jhlste.2013.07.001
- İlgaz Yıldırım, B. ve Toker, B. (2016) Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Yılmazlık, Umutsuzluk Durumları ve Sektörel Tutumlarının Kariyer Seçimleri Üzerine Etkileri. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*,14(1), 76-89.
- İnanır, A. ve Uçar, Ö. (2016). Meslek Yüksekokullarında Turizm Eğitim Alan Öğrencilerin Memnuniyet Düzeyleri ile Turizm Sektörüne Yönelme Eğilimleri Arasındaki İlişkiyi Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(6), 72-85.
- İnce, C. ve Kendir, H. (2016). Turizm Öğrencilerinin Kariyer Beklentilerine Yönelik Düşünceleri: Stajyer Öğrenciler Örneği. *International Journal of Academic Value Studies*.2(3), 13-23.
- İnce, F. (2017). Turizm Öğrencilerinin Sosyal Yeterlik Algısının Demografik Özellikler Açısından İncelenmesi. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*,XLII(1), 55-69.
- Jafari, J.,& Brent Ritchie, J. R. (1981). Toward a framework for tourism education: Problems and prospects. *Annals of Tourism Research*, 8(1), 13-34. doi:https://doi.org/10.1016/0160-7383(81)90065-7
- Junek, O., Lockstone, L., & Mair, J. (2009). Two Perspectives on Event Management Employment: Student and Employer Insights Into the Skills Required to Get the Job Done! *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 16(1), 120-129. doi:https://doi.org/10.1375/jhtm.16.1.120

- Keleş, Y. ve Çakır Keleş, M. (2016). Türkiye'de Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Kişilik Özelliklerinin Turizm Eğitiminin Gelişimi Kapsamında Değerlendirilmesi.17. Ulusal Turizm Kongresi, 20 Ekim 2016, Muğla.
- Kim, A. K. (2013). Reflective journal assessment: The application of good feedback practice to facilitating self-directed learning. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education*, 13, 255-259. doi:<https://doi.org/10.1016/j.jhlste.2012.04.004>
- Kim, A. K.,& Davies, J. (2014). A teacher's perspective on student centred learning: Towards the development of best practice in an undergraduate tourism course. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education*, 14, 6-14. doi:<https://doi.org/10.1016/j.jhlste.2013.12.001>
- Koç, E., Yumusak, S., Ulukoy, M., Kilic, R., & Toptas, A. (2014). Are internship programs encouraging or discouraging?—A viewpoint of tourism and hospitality students in Turkey. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education*, 15, 135-142. doi:<https://doi.org/10.1016/j.jhlste.2014.10.001>
- Koçoğlu, C. M. ve Saraç, Ö. (2016). Turizm Eğitim Alan Lisans Öğrencilerinin Sosyal Sorumluluk Algısı Düzeyleri: Kastamonu Üniversitesi Turizm Fakültesi Örneği. ICPESS,24-26 Ağustos, İstanbul.
- Korstanje, M. E. (2012). Reviewing education concerns. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education*, 11(1), 83-85. doi:<https://doi.org/10.1016/j.jhlste.2012.02.006>
- Köşker, H. ve Unur, K. (2017). Turizm Lisans Öğrencilerinin Turizm Sektöründe Çalışma Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*,14(2),126-141.
- Lashley, C.,& Barron, P. (2006). The learning style preferences of hospitality and tourism students: Observations from an international and cross-cultural study. *International Journal of Hospitality Management*, 25(4), 552-569. doi:<https://doi.org/10.1016/j.ijhm.2005.03.006>
- Leslie, D.,& Richardson, A. (2000). Tourism and cooperative education in UK undergraduate courses:: are the benefits being realised? *Tourism Management*, 21(5), 489-498. doi:[https://doi.org/10.1016/S0261-5177\(99\)00103-X](https://doi.org/10.1016/S0261-5177(99)00103-X)
- Liburd, J.,& Hjalager, A.-M. (2010). Changing Approaches Towards Open Education, Innovation and Research in Tourism. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 17(1), 12-20. doi:<https://doi.org/10.1375/jhtm.17.1.12>
- Liburd, J. J.,& Christensen, I.-M. F. (2013). Using web 2.0 in higher tourism education. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education*, 12(1), 99-108. doi:<https://doi.org/10.1016/j.jhlste.2012.09.002>
- Marnburg, E. (2006). "I hope it won't happen to me!" Hospitality and tourism students' fear of difficult moral situations as managers. *Tourism Management*, 27(4), 561-575. doi:<https://doi.org/10.1016/j.tourman.2005.02.001>
- Mayaka, M.,& Akama, J. S. (2007). Systems approach to tourism training and education: The Kenyan case study. *Tourism Management*, 28(1), 298-306. doi:<https://doi.org/10.1016/j.tourman.2005.12.023>
- Mercan, O. Ş. (2016). Lisans Düzeyinde Turizm Eğitim Alan Öğrencilerin Otel İşletmeleri Duyarlılığı Açısından Değerlendirilmeleri. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*,6(1), 126-144.
- Olçay, A. ve Döş, B. (2016). Turizm Eğitim Alan Öğrencilerin İnternete Dayalı Uzaktan Eğitim Yöntemine Yönelik Görüşlerinin Belirlenmesi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 727-750.
- Olçay, A., Çıkmaz, E., Bulut, E. ve Sürme, M. (2017). Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Veren Kurumların Misyon Bildirgelerindeki İfadelerin Analizi. *Yönetim Bilimleri Dergisi*,15(29),225-241.
- Olçay, A., Sürme, M., Düzgün, M. ve Çinpolat, M. (2016). Turizm Önlisans Öğrencilerinin Eğitimlerine İlişkin Beklentileri. *KSBİD*,8,325-342.
- Ongun, U., Gövdere, B. ve Çelik, T. (2016). Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Kırsal Turizme Bakış Açılarının Değerlendirilmesine Yönelik Nitel Bir Araştırma. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 8(17),406-423.
- Papathanassis, A., Matuszewski, I., & Havekost, K. (2013). 'Short of a Picnic?': Reconsidering sandwich-programmes in cruise education. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education*, 13, 47-59. doi:<https://doi.org/10.1016/j.jhlste.2013.05.001>

- Polat Üzümcü, T. ve Alyakut, Ö. (2017). Eğitimciler, Sektör Temsilcileri ve Öğrenciler Perspektifinden Mesleki Turizm Eğitime Yönelik Yapılan Çalışmaların Değerlendirilmesi. *Journal of Anatolian Cultural Research*, 1(2),67-84.
- Pollock, A.,& Ritchie, J. R. B. (1990). Integrated strategy for tourism education/training. *Annals of Tourism Research*, 17(4), 568-585. doi:[https://doi.org/10.1016/0160-7383\(90\)90028-P](https://doi.org/10.1016/0160-7383(90)90028-P)
- Rodríguez, X. A., Martínez-Roget, F., & Pawlowska, E. (2012). Academic tourism demand in Galicia, Spain. *Tourism Management*, 33(6), 1583-1590. doi:<https://doi.org/10.1016/j.tourman.2012.01.010>
- Ruhanen, L.,& McLennan, C.-I. J. (2010). 'Location, Location, Location' — The Relative Importance of Country, Institution and Program: A Study of Tourism Postgraduate Students. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 17(1), 44-52. doi:<https://doi.org/10.1375/jhtm.17.1.44>
- Ruhanen, L., Robinson, R., & Breakey, N. (2013). A tourism immersion internship: Student expectations, experiences and satisfaction. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education*, 13, 60-69. doi:<https://doi.org/10.1016/j.jhlste.2013.02.001>
- Schaffer, V. (2017). Enhancing learning to diverse cohorts via immersive visualization. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education*. doi:<https://doi.org/10.1016/j.jhlste.2017.07.001>
- Seferov, R. (2017). Azerbaycan'da Turizm Sektörü: Turizm Eğitimi ve Helal Turizm Destinasyonuna Genel Bir Bakış. 1. International Halal Tourism Congress.7-9 April 2017, Alanya.
- Sert, H. (2017). Termessos National Park as a Nature Education and Tourism Area. *Journal of Current Researches on Social Sciences*. 7(1), 89-102.
- Sigala, M. (2012). Investigating the role and impact of geovisualisation and geocollaborative portals on collaborative e-learning in tourism education. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education*, 11(1), 50-66. doi:<https://doi.org/10.1016/j.jhlste.2012.02.001>
- Singh, S. (1997). Developing human resources for the tourism industry with reference to India. *Tourism Management*, 18(5), 299-306. doi:[https://doi.org/10.1016/S0261-5177\(97\)00018-6](https://doi.org/10.1016/S0261-5177(97)00018-6)
- Sonnenschein, K., Barker, M., & Hibbins, R. (2017). Chinese international students' perceptions of and reflections on graduate attributes needed in entry-level positions in the Chinese hotel industry. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 30, 39-46. doi:<https://doi.org/10.1016/j.jhtm.2017.01.008>
- Soybalı, H. H., Bayraktaroğlu, E. (2013) Türkiye'de Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Veren Kurumların Uygulama Olanaklarının Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma, *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*,24 (2), 185-199.
- Stansbie, P., Nash, R., & Chang, S. (2016). Linking internships and classroom learning: A case study examination of hospitality and tourism management students. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education*, 19, 19-29. doi:<https://doi.org/10.1016/j.jhlste.2016.07.001>
- Süklüm, N. (2017). Turizm Eğitimi Veren Meslek Yüksekokulları Ders Programlarının Muhasebe Dersleri Açısından İncelenmesi. *İşletme Bilimi Dergisi*, 5(1), 71-86.
- Tekin, Ö. A. ve Deniz, İ. (2015). Turizm Öğrencilerinin Yiyecek ve İçecek Departmanına Yönelik Tutumları. I. Avrasya Uluslararası Turizm Kongresi, Güncel Konular, Eğilimler ve Göstergeler, 28-30 Mayıs 2015, Konya
- Türker, N., Uçar, M. ve Ateş, M. A. (2016). Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Turizm Sektörü Algıları: Karabük Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*,6(2), 311-333.
- Wu, B., Morrison, A. M., Yang, J. K., Zhou, J. L., & Cong, L. L. (2014). Cracks in the ivory tower? A survey-based analysis of undergraduate tourism education and educators in China. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education*, 14, 26-38. doi:<https://doi.org/10.1016/j.jhlste.2013.12.002>
- Yıldırım, H. M., Çeti, B. Özcan, S., Dülğaroğlu, O. ve Özer, F. (2016). Turizm Sektöründe Hizmet Kalitesinin Sağlanması Açısından Türkiye'de Turizm Eğitiminin Analizi. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*,2(6), 446-455.
- Zagonari, F. (2009). Balancing tourism education and training. *International Journal of Hospitality Management*, 28(1), 2-9. doi:<https://doi.org/10.1016/j.ijhm.2008.03.006>

Zengin, B. ve Kırmızı, A. (2017). Turizm Eğitim Alan Öğrencilerin Uygulama Eğitiminde Karşılaştıkları Sorunları ve Çözüm Önerileri: Gazi Üniversitesi Örneği. Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, 5(48), 564-582.

Zhang, Y.,& Xiong, Y. (2017). Interdisciplinary understanding of place in tourism education: An approach of participatory learning in China. Journal of Hospitality and Tourism Management, 30, 47-54. doi:<https://doi.org/10.1016/j.jhtm.2017.01.003>

Zhao, J.-L. (1991). A current look at hospitality and tourism education in China's colleges and universities. International Journal of Hospitality Management, 10(4), 357-367. doi:[https://doi.org/10.1016/0278-4319\(91\)90017-C](https://doi.org/10.1016/0278-4319(91)90017-C)